

Nominace Akademie SFFH za rok 2012

Nejlepší SF

China Miéville: *Ambasador* (Laser-books)
 Hannu Rajaniemi: *Kvantový zloděj* (Laser-books)
 Alastair Reynolds: *Transport ledu* (Triton)
 Neal Stephenson: *Anatém* (Talpress)
 Connie Willisová: *...o psu nemluvě* (Triton)

Nejlepší fantasy a horor

Steven Erikson: *Chromý bůh* (Talpress)
 Kevin Hearne: *Prohnaný* (Laser-books)
 Guy Gavriel Kay: *Pod nebesy* (Argo)
 John Ajvide Lindqvist: *Jak zacházet s nemrtvými* (Argo)
 George R. R. Martin.: *Tanec s draky* (Talpress)

Nejlepší původní čes. nebo slov. kniha

Juraj Červenák: *Zlato Arkony* (Brokilon)
 Edita Dufková: *Zpráva z Hádu* (Laser-books)
 Ondřej Jirěš (ed.): *Krvavá čest* (Triton)
 Jiří Pavlovský: *Magie pro každého* (Epocha)
 Vladimír Šlecht: *Keltská brána* (Brokilon)

Nejlepší povídka

Martin D. Antonín: *Saladinova lampa* (Krvavá čest)
 Juraj Červenák: *Chřestýš Callahan a brána duchů* (Pevnost)
 Vilma Kadlečková: *Starýma očima, za tisíc let* (Krvavá čest)
 Leonard Medek: *Příběh zloděje* (Mrtvý v parovodu)
 Pavel Renčín: *Hněv boží* (Krvavá čest)

Nejlepší překlad

Michael Bronec (Pán světla)
 Jan Kantůrek (Šňupeček)
 Petr Kotrle (Anatém)
 Richard Podaný (Pod nebesy)
 Milan Žáček (Ambasador)

Nejlepší dílo (domácího) výtvarníka

Jan Doležálek (Krvavá čest)
 Michal Ivan (Zlato Arkony)
 Tomáš Kučerovský (Pán světla)
 Lubomír Kupčík (Amélie a tma)
 Jana Šouflová (Mrtvý v parovodu)

Nejlepší časopis

Interkom
 Pevnost
 XB-1

Nejlepší nakladatelství

Argo
 Brokilon
 Laser-books
 Straky na vrbě
 Triton

pokračování na straně 8

OBSAH

Nominace Akademie SFFH za rok 2012	1	Robin Hobbová: <i>Magická loď</i>	15
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Časem s vědou	16
Hvězdny bulvár	3	Exoti vědeckého „zvěřince“	17
Být karikaturistou...	6	Časem s vědou – Kód života etc.	18
Jak počítače nahradily koně	7	Bezstarostná jízda	19
Okolo vystydě kaše	9	Veřejná soutěž o nejlepší návrh	
Jsou nemoci, které se nevyléčí...	10	loga Parconu	20
Storm a Rahan na scéně	11	Cena Fantázie 2013	20
Vesmírná opera v éře pohaslé slávy	12		
Plátno, které utkal čas, je děravé...	13	Příloha: Prvky space opery v románech	
Církev Akkūtlixova (výzva)	14	české science fiction	

Logo banky, kam by někteří z vás ještě měli poslat předplatné, viz strana 2.

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Už zřejmě občas blbnu, jako když mě tuhle napadlo, že na další Interkom je ještě čas, vždyť toto číslo tradičně přináší výsledky Akademie SF, a ty budou známe až v květnu, chvilku trvalo, než mi došlo, že jsme ještě nezveřejnili nominace, které jsem s výsledky zaměnil. No, stejně jsem měl tolik práce, že bych se k Interkomu nedostal, ale je to varující :-)

Zároveň se tím také omlouvám našim recenzentům, kteří museli tak dlouho čekat na vydání svých textů, na druhou stranu, kdyby/pokud je poskytli i internetovým médiím, už dávno by (ty texty) proletěly rourou (do elektronické nicoty), a tak je Interkom vlastně oživuje.

V tomto čísle se vracíme k tradici uveřejňování studentských teoretických prací o SF/F (a hororu taky :-). Začínáme bakalářkou Daniela Tocháčka *Prvky space opery v románech české science fiction od 40. let 20. století do současnosti*. Ale do konce roku máme nachystána ještě dvě přinejmenším stejně zajímavá témata.

Ale na chvíli ještě zpět k Akademii, ta by nemohla fungovat bez sponzorů, jejich loga najdete na stranách 2, 8, 11, 12, 15 a 16.

Ani Interkom však nemůže fungovat bez sponzorů, jste jimi vy, naši předplatitelé. Je mezi vámi ještě pár, kteří si nenašli čas na poslání 250 Kč. Pro ty je následující upozornění.

Předplatné IK a jak jej poslat na to jediné a správné místo

Po mnoha letech přichází drobná změna v systému placení předplatného, už mě otrávil poplatková nenasytnost a nestydatost ČS spořitelny a přecházím k Fio bance. Ta umí rovněž přijímat platby ze Slovenska, aniž se obě strany ožebračí, takže jde jen o to, povšimnout si jiného čísla konta.

2700397108/2010

Na toto konto tedy, pokud jste tak již neučinili, pošlete dvě stě padesát korun (čísly 250 Kč, respektive 11 euro), nebo můžete předplatné poslat složenkou na mé jméno a adresu redakce (je v tiráži :-).

Podívejte se pozorně na svou adresu na obálce tohoto IK; najdete-li tam za svým jménem ? či !, pak vězte, že další IK nedostanete, pokud nezaplatíte 250 nebo 500 Kč. Jen tak ještě můžete očekávat první Interkom roku 2013.

Pokud jste nebyli na Jarní poradě, můžete poslat i roční klubový příspěvek 400 Kč, já to nějak zadministruji.

Zdeněk Rampas

Sponzoři Akademie SFFH

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 3-4/2013 (282)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6,
Česká republika

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčník a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Ivan Al'akša, Jakub Guman,
František Houdek, Jana Jůzlová,
Roman Lipčík, Richard Klíčník,
Vilma Klímová, Martin Králík,
Jan Křeček, Pavel Poláček,
Zdeněk Rampas, Daniel Tocháček,
Pavel Weigel, Zdeněk „Tunelář“
Zachodil, Karel Žižkovský

Sponzoři tohoto čísla

Jan Haberle
Jiří Doležal
Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.
Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 22. 4. 2013

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Řekla jsem dnes Daně:

„Dano, zaplať daně!“

když jsem se s ní sešla.

Dana rázem sešla:

„Vůbec není o co stát,
hrozně odírá mě stát.“

Pavel Weigel

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **28. února** jsme to se Svatým otcem Benediktem zabalili v práci a od zítřka jsme na volné noze. Večer jsem zašel ke

Kruhu, dorazil Franta Novotný a braši z (Ikari) XB1, Honza Kovanec, Edita a Vláďa Němec, který zastoupil Jiřinu v přenášení balíků CKČ. Já se chlubím korekturami prvního IK tohoto roku :-(

● **1. března** se opět ozval Pagi, po nějaké nedohodě (ještě nám jednou budou ta Klausova slovíčka chybět) v Březové se stalo, že penzion Pohoda není personálně zajištěn a tím pádem tam nemůže proběhnout Jarní porada. Rada Fandomu se snaží zajistit náhradní řešení, ale jde to ztuhá.

● **2. března** jedeme s Michaelou do Jičína na rodinnou oslavu. Těch 95 km trvá ČD dvě a půl hodiny. Učetl jsem další kus kategorie Novela z CKČ.

● **3. března** se celou neděli vzpomínám v cestě, ČD jsou pobočka pekla a vlaky očistec nebo předpeklí.

● **4. března** je sudé pondělí, takže RUR se nekoná a jediný SF kontakt je oběd u Šroubků s Honzou Vaňkem jr.

● **5. března** jsem se na Korejské ambasádě dověděl, že pan Ahae předal knihu svých náboženských biblických meditací jinému nakladatelství, skoro jsem rád, tyhle kšefty, kde má autor tisíce vlastních přestav a požadavků, navíc tlumočených přes třetí jazyk, za těch pár korun nestojí. Cestou zpět ze Slavičkovy ulice jsem se zastavil v Jalně a pak jsem zašel do Řeznické skasírovat Vlastu Talaše o předplatné IK, vedle stálých hostů Martina Schwarze a Tomáše Kropáčka tam byla i Míša Talašová s oběma dětmi. Asi jsme se neviděli opravdu dlouho, Julie už půjde do školy či školky, už jsem u těch malých dětí ztratil odhad. A je už taky chlapák.

● **6. března** jsem byl prozkoumat kebabárnu, která nahradila elektroprodejnou Apra v Jindřišské 10. Docela dobrá turecká jídla. A hlavně mají otevřeno celý den (a celou noc), kdybyste se po půlnoci ocitli hladoví na Václaváku...

● **7. března** konečně vyšel první letošní Interkom, než si zvyknou na nový životní rytmus, další čísla budou vycházet poněkud nepravidelně. Kryštof Kudláč mi doporučil práce několika

svých studentů, tak se po dvou letech vrátíme k uveřejňování teoretických záležitostí. Jak jste si možná všimli, začínáme již v tomto čísle.

● **9. března** došlo na odkládaný večírek u Hraničkových v Ořechu. My s Michaelou vyrazili o hodinu dřív, cestou jsme nabrali Márii Binderovou, asistentku Gabriela Oh, která, jak se ukázalo, se zná s Ivanem a Toshiko, protože Ivan vojančil s jejím otcem. Nicméně když jsme dorazili, okolo stolu jsme už našli Jolanu, Honzu Tichého, Líbu a Honzu Vaňka jr., kteří přijeli společně autem. Později ještě přijel Lád'a Dvořák (Líba dobrovolně četla jeho vnitřní dítě) a jako poslední Roman, který hrál někde na Staroměstské radnici. Klímovi a Milena se strýčkem Viktorem to nezvládli, směs chřípek, stěhování a letu do USA nenechala sílu na sobotně odpolední povyražení. Zval jsem ještě Inku a Petra a Ritu Kindlerovou, ale ti nebyli v Praze.

Toshiko navařila japonské speciality, ostatní donesli speciality české, Míša svůj meruňkový koláč.

Ivan nám ukázal model zahrady, mohli jsme jej porovnat s aktuálním stavem, který spíše připomínal zákopy první světové války...

● **11. března** nastal lichý týden a sešli jsme se po čtrnácti dnech v Časlavské, pracovně tu pobýval Ludo Plata, protože Filip mířil do Pyšel, přišla i Bí, dorazil i Bidlo, vypadl z Pardubic včas, aby to stihnul, Jiřina přinesla CKČ a novinky o Martinu Koutném. Protože se nikdo další neukázal, skončili jsme už v půl sedmé, aby Filip stihnul vlak, ale sotva se stáhla roleta, přišel ještě Honza Vaněk jr. Já si odnesl XB1 a pro Míšu nového Šlechtu, který má letos šanci na nominaci.

● **12. března** vyzobávám z nepřehledného Gmailu doručené hlasovací lístky Akademie, je to dost hrozná práce, příště bude sběrná adresa na nějakém serveru, který umožňuje práci s Outlookem. Spousta Akademiků nepochopila, že Kategorii Nejlepší překlad a Nejlepší výtvarné dílo je třeba vyplňovat jinak než Nejlepší překladatel. Náladu mi nezlepšil ani jeden český autor, kterého asi vytočilo, že omylem dostal hlasovací lístek, i když požádal o vyškrtnutí z Akademie, a tak mi to dal sežrat, že Akademii považuje za mou soukromou zábavičku, se kterou nechce mít nic společného a nijak s ní být spojován.

Oči i záda mě v tu dobu docela bolely z výše popsané otročiny a popřál jsem mu, aby jeho soukromé zábavičky byly ve slejšího charakteru než ty mé.

● **13. března** jsem zašel do Apra, při zatím částečné likvidaci kanceláře jsem objevil starší povídky Franty Houdka, o kterých jsem si myslel, že jsem mu je vrátil, tak se pro ně zastavil.

Večer píšu pomocný program na vyhodnocení prvního kola Akademie.

● **14. března** dopoledne počítám první kolo Akademie, v poledne mám schůzku s Julií, dovezla mi časopisy pro tchána, pak je-

Míša Talašová a synátor

du do Tritonu dohodnout poslední drobnosti k sazbě Valhaly. Na zpáteční cestě jsem se zastavil v Epoše, ale Zdeněk Pobuda tam měl zase nestíhací peklo, tak jsem jen uchvátil novou Lucku Lukačovičovou a další Hustej nářez. A byl čas vydat se ke Kruhu s recenzními výtisky z Tritonu. Vlado Říša se zřejmě nedávno sešel s Ondřejem Neffem, měl jeho dikci a používal některé jeho obraty. :-)

Probrali jsme resuscitaci Pevnosti, pak přišel Pagí, na Vítězném Únoru po něm Dáša Mehešová poslala dárek Michaelovi Broncovi, někde sehnala přívěsek, který se docela podobal logu Strak na vrbě. Pak dorazil Pavel Weigel s předplatným IK a půjčil mi Cavannovo heretické převyprávění Bible Písmo. Pak se vracím domů a zase sčítám Akademii.

● **15. března**, hodinu po půlnoci mi dorazil (hromadný) mail od nové majitelky Pevnosti o tom, že jedou dál a Pevnost pokračuje pod stejným jménem a značkou, říkal jsem si, že jí třeba nedá spát mimino, ale když jsem si udělal přestávku v počítání hlasů prvního kola a po obědě nakoukl do schránky, zda třeba někoho nenapadlo poslat předplatné, tak jsem tam našel březnovou Pevnost. Takže ten poplučnický mail byl vlastně (úspěšný) pokus předhonit Českou poštu.

● **18. března** oslavím práci narozeniny, nikdy jsem nebyl tak zavalen prací jako „nezaměstnaný“, otázkou je, zda to vše dohromady vydělá tolik, abychom vyšli.

● **21. března** u Kruhu díky Vládovi Kejvalovi vidíme první výtisky knihy Franty Novotného Křižník Thor a za půl hodiny i autora.

Knihy vyšla moc pěkně, škoda, že pod obalem je fádne bílá (ale Franta to vzal pozitivně, jako že vydal Bílou knihu o stavu západní civilizace), a že Vlado ani redakce nepostřehly, že tam Franta má poznámky pod čarou, které občas zůstaly uprostřed stránky.

● **22. března** Pořádá Vilma večírek spojený s oslavou mých narozenin, vyšel nakonec jen středně velký: Julie, Bidlo a Franta Novotný se na to zdravotně necítili, Stáňa Kučová přednášela mimo Prahu, Richard Podaný řešil rodinné záležitosti, a tak se nás sešlo „jen“ 18, zejména tedy Vladan a Věra Rámišovi se všemi bubačkami, Milena a Viktor s dětmi, Ivan a Roman Hraníčkovi bez Toshiko, a Viktor Janiš (sám).

Martin Klíma se čerstvě vrátil z obchodních cest, nabízel po světě novou hru svého Warhorse studia. Přesto, že byl asi v osmi metropolích Severní Ameriky (od Seatlu po LA) a Evropy (od Curychu po Londýn), nejdobrodružnější chvíle zažil, když mu v Curychu zapomněli naložit zavazadla a když

v Paříži napadlo 9 mm sněhu a nejezdilo tam tím pádem metro ani mnohé vlaky.

Z USA dovezl Mikrosofti tablet s kompletními Windows 8, konečně jsem pochopil, k čemu to je, má to smysl jen na dotykových bezmyšlových zařízeních.

Vzpomněli jsme si na Edu, Vilma nedávno vyprala mobil a kupodivu zabrala Edova rada málem ze záhroby, po vykoupání v isopropylalkoholu a týdenním sušení opět naběhl.

Po desáté se k nám přidali ještě Honza Vaněk jr. s Libou, stihli se vrátit z divadla, takže alespoň závěr večírku zastihl tvrdé jádro kompletní.

● **23. března** konečně rozesílám formuláře druhého kola Akademie a dostávám takřka obratem první hodnocení. Na jednu stranu lépe, než kdyby se na to dotyční vykašlali, na druhou je jasné, že i přes reformu jsou i naši profesionálové předem rozhodnutí a ke svému hodnocení nemusí nic číst.

● **25. března** opět po dvou týdnech v RUR, přiběhl jsem na poslední chvíli, obědval jsem s Jirkou Vlčkem (PalmKnihy), budu u

něj prodávat e-knihy, pak schůzka na Palmovce, a v RUR na mě čekala Miša, tak jsme se tam trochu zdrželi.

● **27. března** v KJV přednáší a promítá Franta Novotný o svých prvních komerčních plavbách přes Atlantik v devadesátých letech. Prezentovaný film sestříhal ještě Ferda Šedivák, tak dávna doba to byla. Za Egonem přišel nový autor dobrodružné fantasy, jméno mi vypadlo, ale ujal se ho Vlád' a Kejval.

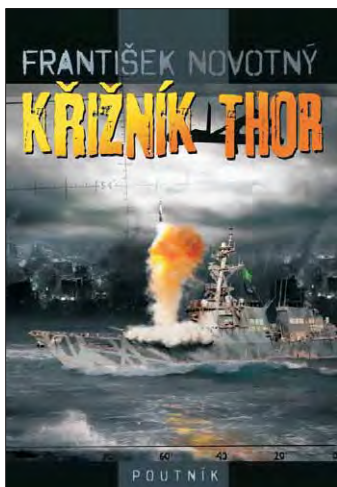
● **31. března** tu máme Quida a oslavy dalšího Ertarského nového roku (tentokrát v Balounově restauraci kousek od Roztylského náměstí a redakce Světelných roků).

Po nějakém roce jsme zase viděli Dalibora a Danu Čápovi s dcerou Luckou, studuje geofyziku, pomamila se, Dana je trochu nesvá, že by měla odejít na doktorandské studium na tři roky na Nový Zéland. Přišel i Slávek Švachouček (bez Oliny, ta je po operaci kloubů), Vlád'a Widtman, Standa Čermák s rodinou, Luboš Žižňavský s rodinou, Petr Súkeník se synem a další které už si ani neumím zařadit

Dalibor měl úžasné tričko s čápem a jako dárek dostal mísu žabích stehýnek, o která se ochotně dělil. Vyšla dvě nová čísla SR a Slávek nám vyprávěl neuvěřitelnou historku s lepidlem v letadle (prásknu příště).

● **1. dubna** začala reklamní kampaň prvního dílu Mycelia (Jantarové oči) www.casopisxb1.cz/aktuality/officialni-prohlaseeni-cirkev-akkutlilxovy-vyzva/ (viz strana 14).

● **3. dubna** vyrazíme s Michaelou na vernisáž výstavy Děti kapitána Šíra ve vstupních prostorách AV ČR (hned proti Národnímu divadlu).

Vernisáž zahájil proslov dr. Karla Žižkovského, přečtete si jej na straně 6, a jazzové duo Ondřej Konrád – foukací harmonika a Jiří Kovář – kytara.

Podávalo se výborné mělnické víno (doporučuju Lady Lobkowicz) a skvělé domácí sušenky.

Nakonec jsme s B. Šírem vymysleli, že letos máme 150. výročí první skutečné verneovky a také první autorovy úspěšné knihy, totiž Pěti neděl v balónu, a tak by se ještě měla uspořádat nějaká opravdu velká verneovská výstava.

● **4. dubna** jsem u Kruhu vyčínil přítomným, že se včera neukázali na Vernisáži.

● **5. dubna** pořádáme malý klímovský večírek před Starconem, na který přijela Karolina Francová s dětmi Kristiánem a Klárkou. Bidlova maminka poslala dva pekáče úžasných zákusků, Vilma nedodržela své předsevzetí a připravila spoustu salátů a pozoruhodných zeleninek k zakousnutí, i Edita přispěla něčím pečeným. Dorazili Hraničkoví, žel opět bez Toshiko, která má v sobotu příliš práce, než aby na ni dokázala v pátek nemyslet, Milena se strýčkem Viktorem a všemi dětmi. Líba po trošce přemlouvání dorazila i bez Honzy, který nás nechtěl ohrozit svým kašláním. A přišel Viktor Janiš, konečně jsem mu vrátil Jak blufovat o matematice, které přeložil geniální Tomáš Hrách. S Karolinou jsme probírali téma její zítřejší přednášky a zavzpomínali na knihy Octávie Butlerové (Xenogenesis) a Carolyn Cherryové (Stárnoucí slunce a Kukaččí vejce).

Snaha o nerozšiřování infekce nakonec přišla vniče, zdá se, že na Starconu bylo tak virulentní prostředí, že si odtamtud Vilma donesla angínu, a já tam ani být nemusel, abych se během víkendu změnil ve smrkající a chrchlající monstrum.

● **8. dubna** se mírně oblužen rýmičkou dopotácím do RUR, jen co bych popadl novou XB1, dubnové číslo asi poprvé v historii vyšlo dřív než Pevnost, pozdravil se s Tiri, dlouho tu nebyla, tvoří bakalářku, připomenul Honzovi Macháčkovi recenzi Atlasu mraků, ale zdá se, že ho přemohla lenost.

● **11. dubna** se léčím a až večer, se slovy, že se s té rýmy nezbavím, dokud ji někomu nepředám, se vydáváme na křest knihy Mirka Žambocha *Ve službách klanu*.

Jako obvykle byla docela slušná účast, vedle Stasa a Moniky z Tritonu tu je Tomáš Němec, Libor Marchlík, Dana Krejčová, popovídali jsme s Jarkem Mosteckým, Pavlem Renčínem a Janou Labkou...

● **13. dubna** se vydáváme na dobrodružnou výpravu ke Kulaťáku, do příbytku, tedy vlastně sklepa Vlada Říši, odkud si Miša přivlek-

la šicí stroj a já kufr plný Sedmiček pionýrů. Bohužel Vlado je začal odebírat někdy od roku 73, takže mi stále chybí ročníky, které jsem hloupě zapůjčil ještě v dobách SF muzea v libocké vile Maria.

● **18. dubna** uzávěrka druhého kola Akademie SFFH, vynechávám Kruh, musím ošetřovat Michaelu, kterou ta rýma postihla nějak o dost hůř než mě.

● **19. dubna** Miše neklesá horečka, tak oželim Poradu a místo ní vyrazím do lékárny. Cestou se stihnu zastavit v Albatrosu u Ondřeje Müllera. Sídli v úžasné kancelářské budově na Pankráci, při pohledu na ni mě potěšil triumf českého bordelu nad nadnárodní korporáční architekturou, když polovinu mohutného proskleného dvoukřídlého vchodu blokovaly štafle či nějaké lešení. Nejspíše proto, aby se tudy nikdo nepokoušel vejít a neminul tak recepci. Jak účelné, navíc ohleduplné, a přitom se ještě získal skladovací prostor.

● **20. dubna** nastal jednací den Jarní porady Československého fandomu. Tuším, že je to již třetí v jejich třicetileté historii, kterou jsem vynechal. Bohužel doba mezi absencemi se nějak zkracuje. Pavel Mikuláščík zřídil spojení po Skype, takže jsem dost z jednání zachytil a doufám, že jsem účinně loboval za Cenu fandomu pro Ivana Adamoviče.

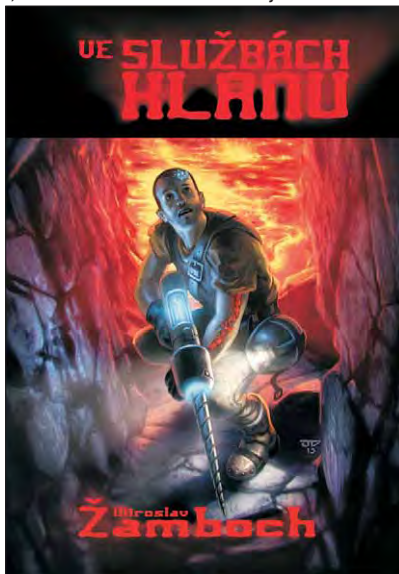
● **21. dubna** počítám výsledky druhého kola ASFFH. Zatím jsou tajné, ale možná budete překvapeni podobně jako já.

● **22. dubna** tu máme lichý týden, takže zase večer zase do RUR. Před tím jsem se zastavil u Richarda Klíčníka v Argu (dovědět se konečně, kdo bude moderovat Akademii) a pak v Jindřišské. Richard Podaný se na NYXu zmínil, že prodává nemovitost, tak jsem mu zavolal, že Richard Klíčník zrovna nějakou shání. Pak se mi ozval Honza Poláček, kniha o Ladislavu Fuksovi je na korekturách a brzy by se mělo zpracovat na obálce.

Okolo páté chvátám do pekárky Ječmínek pro bezkrmínový chléb a užívám si (pod deštníkem) první jarní průtrž. Málokdo s ní letním dni počítal a tak mám Václavák jen pro sebe, připadám si jak poslední člověk na Zemi nebo v postapokalyptickém filmu.

V RUR Bí, Jana a Filip zápasící s přihlašovací formulářem Festivalu Fantazie. Ten snad bývá někdy v létě, ne a ještě před týdnem jsme měli zimu. Asi proto mi nikdo nepomohl se vzpomínáním, který český autor napsal povídku o Aztécích a pravěkém ještěrovi. Bidlo pospíchá, aby v TV chytil vysílání Hornblovera, také si přichvátá a zjistím, že si jej asi spletl s Cirkusem Humberto.

Zdeněk Rampas

Pavel Renčín a Jarek Mostecký před prodejnou Fantázia

Být karikaturistou...

Být karikaturistou či tvůrcem humoru, věděl bych si rady. Ale jsem jen obyčejný člověk a v hlavě mi chybí šuple s označením humor, takže napsat zahájení k výstavě kreslíře, humoristy a grafika Bohuslava Šíra byl pro mne malý duševní porod.

Jak já jsem se vytahoval „bude to hračka, no jasně, Bohouši, já ti dám zabrat“, a Bohoušek prohlásil „já něco vydržím“. A pak jsem si vzal do ruky tužku, čučel na čistý papír a přemýšlel o tom co vlastně mohu napsat? Už to mám! Napíši: Bohouš je tajemný člověk, muž mnoha tváří, nikdo jej vlastně nezná, ani členové Jonáš klubu, ani manželka – ta si myslí, že v tom jejich malém domečku v zahradě pilně pracuje, a ani dcera, která ví skoro všechno, nechápe, že Šír v té pracovně s označením „Sluníčko“ čaruje, kouzlí a vymýšlí si různé nezbednosti. On oproti mně má v hlavě to úžasné šuplátko, ve kterém se rodí taškařice, humorné scénky, vtípky a ...stydáné nápady. Nestydané kresby nedovede, je mravný. A také tam v té kanceláři, pardon, v tom ateliéru, ve kterém jsou dva tiskařské stroje, počítač, balíky papíru, barvy, rámy, krabice, nepořádek (jestli lžu, ať mě žaluje!), prasklé obvodové zdi – to od toho, jak čaruje a vyvolává duchy – má pochopitelně i slečnu, vílu, anděla, nebo rusalku – jak si přejete, a té se tu dvoří a dělá na ni zamilované oči.

Jenže, kdo mi bude věřit? Nikdo, manželka ví svoje, dcera se směje, ví, že taťka je taťka, a Jonášovci? Ti mají radost, že vzal funkci předsedy, moc nemluví, pomáhá se spolkovým časopisem, provozuje saunu, tajuplně se usmívá (to on umí, jen se račte podívat!) a zákazníci? Ti jsou s jeho úpravami knih velice spokojeni. Jeho kresby i návrhy reklamních tisků nepostrádající vtípný nápad a jemný humor obdivují, a zájemci o grafiku, realizovanou v posledních letech technikou laserového vyřezávání, jsou velice spokojeni. Tak o čem mám vlastně vyprávět? Budu se tedy raději dívat na jeho tvorbu a začnu vám vyprávět o kolážích, které začaly vznikat už v roce 2003, a dodnes se k jejich realizaci rád vrací. Kapitán Nemo, pardon, kapitán ženista v záloze Bohuslav Šír si v díle Julia Vernea na-

tolik liboval, že musel některé ilustrace od autorů Benetta, Rouxe, Fenta ze staříčkových vydání patričně upravit k obrazu svému. Proč ne, ale milý diváku, musíš být trochu informován, jinak nemáš šanci. On je Bohouš příliš rafinovaný. Tak třeba „Vynález zkázy“: sledujeme duchaplnou společnost rokující nad kresbou jednoho z nich. Jen šfoura či hnidopich si povšimne, že na zemi není křídou nakreslen nový vynález ničícího zařízení, ale obyčejný panák na skákání pro děti. Znáte to: hodíte kamínek a pak po jedné noze hopsáte. Ještě rafinovanější je koláž k dílu „Vzducholodí kolem světa“, kde páni vzduchoplavci sledují složitý boj, a grafik, tedy náš grafik si dovolil pozměnit i text: tu bojovou paseku nazval „masem“, ale proč ne, co-pak válečné aktivity minulosti i přítomnosti nejsou jen jatkami, na kterých se – žel – porážejí lidské bytosti?

Z knihy „Maják na konci světa“ si vybral ilustraci, na níž jsou dělostřelci připraveni k palbě, ale na koho mají zaměřeny ty ďábelské kanóny? Věřte, nevěřte, na nebohá kačátka, a Bohouš tomu nezabránil, fuj, páni dělostřelci, fuj, karikaturisto! Ta bitva bude horší než u Waterloo.

Nebojte se, nebudu vám už dále napovídat, snažte se sami, a jen ještě připomenu, že v poslední době díky moderní technice začal experimentovat s vyřezávanou grafikou. Kdo techniku nezná, jen stěží pochopí, že ta okýnka, perforace, dírký nevyšťihoval nůžkami, jak bych to řešil já, ale pomocí laseru. Výsledky jsou nejen rafinované, ale i velice působivé a díky uměleckému citu Bohuslava Šíra, absolventa Výtvarné školy Václava Hollara v Praze mohl docílit takových výsledků, které nám dnes nabízí k prohlížení. Patří k prvním grafikům, možná je dokonce první, kdo zvolil tuto vymoženost při realizaci zajímavých grafických listů a divák může pochválit třeba „zimou“ složenou ze tří barevných papírů nebo „chameleona“, a dojde ke stejnému závěru, ke kterému jsem dospěl i já: že Bohuslav umí, jeho nápady a fantazie jsou obdivuhodné, tak prosím, obdivujte!

Karel Žižkovský

3. 4. 2013

Akademie věd České republiky
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.

si Vás dovolují pozvat na vernisáž

DĚTI KAPITÁNA ŠÍRA

KOLÁŽE A VYŘEZÁVANÁ GRAFIKA BOHUSLAVA ŠÍRA

Středa 3. dubna 2013, 17 hodin
přízemí Akademie věd ČR, Národní 3, Praha 1

Výstavu zahájí Dr. Karel Žižkovský

Zahrají Ondřej Konrád – foukací harmonika, Jiří Kovář – kytara

Výstava bude otevřena do 26. dubna 2013 v pracovní dny 9–19 hodin

Jak počítače nahradily koně

Pod touto antologií je podepsaná pozoruhodná sestava autorů. **Isaac Asimov**, jeden z nejproslulejších autorů SF všech dob, psal o osidlování jiných planet, o cestách v čase a o soužití s roboty pomalu už v době, kdy se na americkém Západě ještě kradli koně, jak na to naráží v předmluvě. **Martin H. Greenberg** toho sice moc nenapsal, zato by měl právo vstoupit do Guinnessovy knihy rekordů jako král antologií. Jen s Asimovem jich sestavil 127, ale v celkovém počtu se dostal přes tisícovku. Plodnost **Charlesa G. Waugh**a jde zatím jen do stovek, ale protože antologie jsou i jeho oblíbenou specializací, po Greenbergově předložkové smrti se jeví jako jeden z aspirantů na uprázdněný trůn.

Tato trojice se postarala o půvabný svazek deseti povídek, jež spojuje jednotné téma počítačové kriminality. Jde o typickou ukázkou tematické antologie, jakých v angloamerické jazykové sféře vyšly a dodnes vycházejí desetitisíce a jakých je na našem trhu stále jako šafránu. Sestavit opravdu atraktivní antologii (to znamená nejen ze špičkových ukázek žánru, stejně tak se cení neotřelost vybraných textů, klidně i obskurita, pokud splňují kvalitativní nároky, což představuje pro antologista začasté začarovaný kruh) znamená mít opravdu hodně načteno, mít v tom řád a vysypat z rukávu tučet titulů, kde autoři použili počítač k nekalým záměrům (což je ještě to jednodušší zadání) nebo kde jako vražedný nástroj posloužilo kuchyňské náčiní (což už je tvrdší oříšek, ale i takový může špičkový sestavitel antologií řešit, tematické zacílení takových sbírek je stále bizarnější).

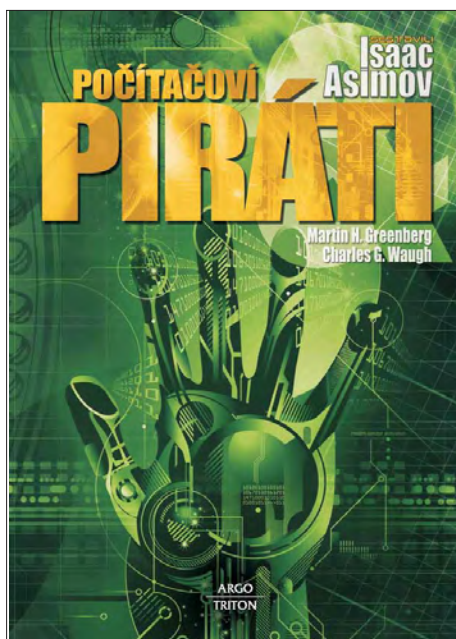
Lze odhadovat, že nejméně se z trojlístku nadřel Asimov. Propůjčil antologii své – i typograficky – největší jméno, shrábl pár dolarů za desátou povídku v řadě, což je nepsané sebestředné privilegium antologisty, který zároveň píše, a to i když nemá tak hvězdné jméno, jako je tomu v tomto případě. Nikdo po něm jistě nechtěl, aby se kuckal zvřeným prachem antikvárních svazků a hledal vhodné povídky. Požádali ho však, aby knihu vybavil předmluvou.

To udělal jistě rád, protože v pozdních letech víc inklinoval k prognostice a futurologii než k pouhé science-fiction. Krádeže koní použil jak východisko k příoměru, jak se lidé po celé dějiny snaží uchránit si majetek a jak jim to vždy o něco úspěšnější protivníci hatí. Počítač je pro Asimova na druhém konci oblohu, který vyrůstá z dřevěné stáje na petlici s visacím zámkem. Do jednoho i do druhého se zloději stejně dostanou. Zločinem budoucnosti, předvídá Asimov, bude přechytračení počítače a jeho vybilení.

Antologie *Počítačové piráty* vyšla v roce 1983 a nejletitější text v ní je ještě o třicet let starší. Začneme zrovna jím. Povídka **Poula Andersona** *Sam Hall* je klasika o zfalšování lidské identity v počítačově-totalitní dystopické společnosti, která zde nemůže scházet. Totéž si ale řekli i jiní sestavovatelé jiných antologií, takže tato krátká novela patří v aktuálním výboru k nepřetiskovanějším (i v našich zaostalých poměrech vychází už potřetí). Obdobné lze konstatovat o povídce **Gordona R. Dicksona** o osudném počítačovém omylu *S počítači se nediskutuje*, která u nás sice vychází teprve podruhé, ale ve světových antologiích se za téměř čtyřicet let, co je na světě, poměrně přemnožila.

Zkušený antologista však takových nouzových sázek na jistotu našťestí moc nepáchá. Greenberg navíc přesahoval žánry, jen musely být patřičně upadlé, takže se stejně zkušeně pohyboval třeba v oblasti krimi. A věděl dokonce i o kdejakém crossoveru. Právě ty jsou největší devizou aktuálního svazku. **Edward Wellen**, **Edward D. Hoch** či **Joe Gores** okopávali celý život vedlejší záhonek. Jeden, druhý i třetí si vybudoval slušné renomé v oblasti detektivní literatury (jak v její magazínové, tak i knižní podobě) a říši fantazie navštěvovali jen výjimečně, pro zpestření. Je to na jejich textech znát, purista by jim mohl vytknout pohrdání kánony, na druhé straně ale jsou živě psané, důmyslné v pointě a scifistickou rutinu ostrostřelců typu Asimova či **Silverberga** přinejmenším osvěží. Dojde i na skutečnou obskuritu – **Stan Dryer** se psaní nevěnuje už téměř třicet let a bavilo ho ještě kratší dobu. Nicméně jeho teenagerská počítačová hříčka *Konec špenátu*, byť z celého svazku nejkratší (jedno z podpurných hledisek zkušeného antologisty – krátké, sevřené, úderné texty; ostatně ze dvou třetin stejný sestavitelský tým má na svědomí jinou antologii, v níž hledisko nevelkého rozsahu bylo povýšeno na základní výběrový klíč: legendární *Microcosmic Tales*, u nás známé jako *Rychlý jako gepard a řvoucí jako lev*), patří mezi nejpůvabnější texty z celé desítky.

Roman Lipčík

Isaac Asimov; Martin H. Greenberg; Charles G. Waugh (eds.): Počítačové piráty. přeložili Richard Podaný a Veronika Volhejnová, Triton – Argo, Praha, 2012, 344 str., 298 Kč

Bílcon 2013

Klub přátel fantastiky Ostrava (KLF) si vás dovoluje pozvat do bíloveckého podzemí na Bílcon 2013, akci s jednatřicetiletou tradicí, která je snad jediná, kde se neplatí vstupné, jen vlastní konzumace. Třináctého roku tohoto tisíciletí se semknutí v kamenných prostorách pod radnicí budeme věnovat hororu a všemu druhu negativního tajemna. Tradičně dvacet čtyři hodin nonstop, devátého listopadu od deseti ráno do desátého listopadu rovněž do deseti.

Naše sešlost je limitována 70 místy, všechny proto prosíme, budete-li nuceni zrušit účast, informujte nás obratem, na vaše místo čeká další Nebojsa.

Co vás nemine – tradičně dobrý bar, teplá a studená jídla, pití všeho druhu za lidové ceny. Žradlenku (povinně) a chlastenku (dobrovolně) spolu se vstupním testem nabijíte při vstupu. Jako každý rok, co nevyjíte, dostanete na cestu, co nedopijete, bude vráceno cash.

Na co se těšit? Na hosty, na přednášky, videostop, tomboľu, dražbu, hry a filmy, hudbu a hlavně na bar a na lidi v něm. Budeme pokračovat v loni načaté výborné spolupráci se zámkem a zámeckým kastelánem. Novinkou bude prohlídka nově zrekonstruované věže bíloveckého kostela s vyhlídkou a výstavními prostory. Účastníkům zdaleka doporučujeme příjezd již v pátek, zajistíme ubytování na intru, rovněž program se stravou pro vás bude i v pátek večer, odpočatí a do růžova vyspaní pak hrr na nonstop party. Kamenné prostory v Bílovci vyžadují teplé boty či papuče, šikovný podprdelník, není tam ale signál a nekouří se, povinné jsou dvě větrací vycházky, zubařská pohotovost bude na místě.

Přihlášky a další konkrétní info, jež bude s blížícím se datem zpřesňováno, na našich stránkách www.klf-ostrava.cz/bilcon možno i na Polacek61@gmail.com.

Těšíme se na vás

organizační výbor a oslavenec

Cony v době dohledné

- 26. 4. 2013, Detektivcon, Praha,
www.mlp.cz/cz/akce/e10228-detektivcon
- 26.–28. 4. 2013, Slavcon, Bratislava
slavcon.sk
- 10.–12. 5. 2013, Animefest, Brno,
www.animefest.cz
- 4. 5. 2013, Conventicon, Praha
conventicon.cz/mini1
- 11. 5. 2013, Eroticon, Praha
www eroticon.us
- 28. 6.–7. 7. 2013, Festival fantazie, Chotěboř
www.festivalfantazie.cz
- 18.–21. 7. 2013, Gamecon, Mohelnice,
gamecon.cz/o-gameconu
- 9.–10. 11. 2013 Bílcon, Bílovec
www.klf-ostrava.cz/bilcon

6.–8. 12. 2013, **Parcon**, Brno
www.fenixcon.com

TRIFID

Akademie SFFH (dokončení ze strany 1)

Nadějný nováček / počín roku / zvláštní cena

Jan Czechaczek za bakalářskou práci Vznik fandomu a „realistická fikce“ Jana Hlavičky a Ivana Kmínka
Lubomír Kupčík za grafické zpracování knihy Amélie a tma
Michal Jedinák za překlad trilogie Hry o život
Nakladatelství Epoque za původní českou knižní řadu
Kladivo na čaroděje
Petr Kotrle za překlad knihy Anatém

Nejlepší povídková kniha

Martin Fajkus (ed.): Temné časy (Fantom Print)
Ondřej Jireš (ed.): Krvavá čest (Triton)
Stephen Jones (ed.): Kniha hrůzy (Laser-books)
Howard Phillips Lovecraft: Volání Cthulhu 2
(Albatros Media – Plus)
Jonathan Strahan (ed.): Nejlepší science fiction a fantasy 2011 (Laser-books)

Cena za dlouholetou práci pro SF

Tomáš Němec
Josef Pecinovský
Richard Podaný

ZR+JJ/Akademie SFFH

interkom 3-4/2013

Okolo vystydle kaše

Škoda, že jsem začal pro iLiteraturu recenzovat příliš pozdě na to, abych se aktuálně mohl věnovat prvnímu svazku zamýšlené trilogie **Patricka Rothfusse** *Kroniky královraha*, nazvanému *Jméno větru*. Vyšel u nás před pěti lety a recenzenti měli konečně poslední položku do trojice aspirantů na nejlepší fantasy dekády. Někteří se klonili k *Tetovanému z Brettovy Démonské trilogie*, jiní k *Levé ruce boží* **Paula Hoffmana**. Já, kdyby takové žebříčkaření bylo k něčemu, bych byl vehementně hájil právě Rothfusovu prvotinu. A pokud opět mediální masáž způsobila, že o pokračování se psalo jako o neočekávanější knize žánru, když oba jeho konkurenti stihli druhé svazky svých ság dodat na trh před ním, asi bych kýval hlavou i při vědomí, jaká je to přehnaná pitomost. A dobře, kdyby mi bývala upadla z toho tupého přikyvování, protože čekání na neočekávanější knihu přineslo jen nečekané zklamání.

Už přinejmenším víme, proč si dal Rothfuss tak moc načas. První kniha jeho *Kronik* má rozsah dvou poměrně úctyhodných románů a také nakladatel první vydání rozpoltil do dvou svazků – vydá bezmála na 700 stran. Druhá kniha má rozsah tří středních románů – rovných 1000 stran. Tisíc stran, z nichž polovina je zbytečná, řeknu-li to hodně příkře. Zbytečná, protože se v nich téměř nic neděje.

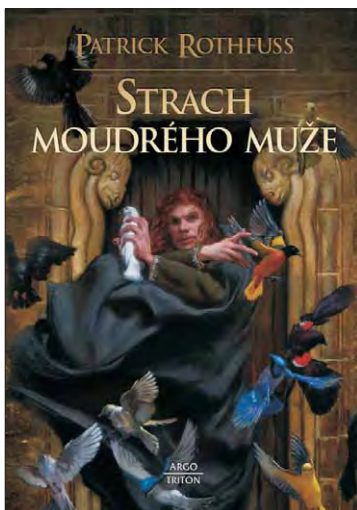
Ne že by první svazek byl nějaký dějový ohňostroj. Zvláštní chlapík jménem Kvothe, předčasně na odpočinku jako hospodský, vykládá putujícímu kronikáři příběh svého mládí. Kronikář stráví v hospodě tři dny, během kterých sepiše děj Kvothova dětství, puberty a dospívání – s druhým dílem jsme se dostali zhruba k jeho osmnáctinám. Leccos zůstává nadále v tajuplném náznaku: víme, že Kvothe je královrah, ale proč, jak a koho konkrétně zabil, se můžeme jen dohadovat, zato víme přesně, protože nám to vypověděl hned v úvodu, že jeho rodiče, potulné komedianty a hráče, zmasakrovali záhadní, mytičtí Čandrinové, rasa, řád či démoni, o kterých podle všeho nikdo nic kloudného neví, a kdo ví, prozíravě mlčí. Osířelý Kvothe se vydává na cestu do univerzitního města, kde se hodlá studiem dobrat podrobností o původu vrahů svých rodičů, jakož i o možnosti, jak se pomstít.

Kvothe tehdy na pár desítkách stránek doputoval na Univerzitu a zůstal tam až do konce prvního dílu. Z toho by se mohlo zdát, že děj skutečně nebyl příliš explozivní. A přitom právě tuto skutečnost, že hlavní hrdina fantasy po dlouhé době nikam neputuje, sedí na místě a žije, aniž by mu zlomyslný autor házel klacky pod nohy na nekonečné cestě připomínající počítačovou hru, považují za jeden z velkých kladů románu. O co Rothfuss ochudil čtenáře o dobrodružný, výbušný děj, na jaký je zvyklý ze standardních fantasy titulů, o to víc jinde přidal. Univerzita je velice zajímavý mikrokosmos, opředený napovězenými tajemstvími. Stačí málo: to, že se tam učí spíše magické předměty, to, že tam studují roztodivné existence, s nimiž

se Kvothe sblíží či znepřátelí, a ještě roztodivnější existence tam vyučují. Ano, je to trochu potterovština, ale pro pokročilé, inteligentní, postpubertální publikum.

Celou knihou se prolíná ohromná láska a úcta ke vzdělání a i tím je mladý Kvothe sympatický. Autor je jeho krevní skupiny, na rozdíl od muzikálního Kvotha je velice zdatný literárně, skutečně nad běžné poměry žánru, některé pasáže mají blízko k poezii (velkou poklonu za dosavadní výkon si zaslouží překladatelka **Jana Rečková**) a všechno dohromady umožňuje se s hrdiny knihy sžít jako s lidmi, které znáte nebo byste znát chtěli, nikoli s papírovými super- či antihrdiny.

V hostinci U pocestného kamene, kde vysedává Kvothe se

svým pomocníkem a s kronikářem, uplynul den, v životě Patricka Rothfusse a dalších smrtelníků čtyři roky, během nichž musel autor zavařit několik procesorů. Ke konci této doby pak možná, než vypadaly, zešedivělo pár vlasů na hlavě jeho nakladatelské redaktorky, které snad i za to v úvodu děkuje. Věřme, že se *Strachem moudrého muže* dělala, co mohla. Ale moc toho nezmohla.

Což je, opět příkře řečeno, důkaz ne-profesionality. Patrně se, ubitá, nechala znovu omámit Rothfusovým literárním darem, jeho schopností vykreslit živoucí postavy. Snad si s mávnutím ruky řekla, že čtenářům žánru, který ničím z toho zrovna neoplývá, by to mohlo stačit. Stačilo by přitom málo: řádná revize textu, vy-

škrtání snad i pár stovek stran zbytečně dlouhého románu, následné vybalancování proporcí a patřičné vycentrování děje.

Nezapomeňme, že Kvothe vyrazil do světa, aby odkryl tožnost vrahů svých rodičů. Proto studuje, proto často i krkolomně získává prostředky, aby poplatil školné. Je třeba si to připomínat, protože Kvothe jako by na to místy pozapomínal. První třetinu nového svazku stráví ještě na Univerzitě a je to ta dobře známá rozkoš prvního dílu, i když už cítíte, že autor je netrpělivý a hodlá hrdinu někam přemístit. Dovedu si představit hutný sevřený děj dotažený až do konce ve slibném prostředí školy, se známými a libovolně přibývajícími novými postavami. Rothfuss nikoli. Přesadí Kvotha na dvůr mocného a bohatého šlechtice. Smysl té akce z dějového hlediska trochu uniká, i když autor se snaží o vysvětlení, ale z jeho pohledu je nabíledni: už vyčerpal jedno prostředí, hodlá tedy budovat nové. Daří se mu to podobně zdárně jako s Univerzitou, postavy, situace, slibné intriky, máme tu jakési *Nebezpečné známosti* z fiktivního středověku, okořeněné špetkou magie. Jenže Kvothe se v paláci velmože Maera sotva ohřeje, nějakých 150 stran, a odchází do divočiny pověřen misí vpravdě bojovou. Z intelektuála se stává nedobrovolný zupák, o Čandriněch se nedozvěděl nic – a nedlouho za půlkou *Strach moudrého muže* sklouzne do koryta tuctové bojově-putovní fantasy, jakých zatěžují pulty knihkupectví metrů; jen o pár tříd lépe napsané.

Jsou nemoci, které se nevyléčí...

Knižek pro fantazáky a larpaře už bylo napsáno nespočet. Co takhle jednou zkusit napsat něco o nich? Pavel Gotthard si řekl, že to zkusí, byť je to nejspíš kvůli velice úzké cílové skupině trochu riskantní podnik. Nutno říci, že se úsilí vyplatilo a knížka dopadla na výbornou jen s několika zcela nepatrnými mínusy.

Znáte je. Chodí celí v černém, na nohách těžké boty, kolem očí černé stíny a krk i ruce jim těžknou stříbrem. Na první pohled byste se jim radši vyhnuli, protože hrají hry, které nikdo nechápe, čtou knihy, které nikdo nezná a jezdí přes půl republiky jen proto, aby potkali sobě podobné. Bůh ví, co to na společných srazech vlastně fetují... Jejich společným znakem jsou úniky od reality a pohrávání svými "normálními" vrstevníky. Až když je poznáte blíže, zjistíte, že jsou to docela fajn lidi, jen občas trochu smutní, což na vlastní kůži pozná student žurnalistiky David, který mezi ně sice nepatří, ale zato jeho přítelkyně ano, takže to má hezky z první ruky; momentálně i s existenční krizí a rozpadajícím se vztahem. Kam vlastně Pavla utí-

ká po nocích? Proč se tak náhle a tak výrazně mění? Co všechno bude David schopný udělat, aby svou Pavlu dostal zase zpět? A co když všichni ti rytíři a draci a kouzelné světy nejsou

jen výplody chorých hlav? Co když skutečně existuje nějaké Království, které je třeba zachránit, a když to nejde jinak, tak i za cenu falšování předpisů na hypnotika? Davidův život se začne obracet vzhůru nohama, přičemž výsledek jeho snažení není ani zdaleka jistý...

Léky smutných jsou poměrně ucelená a dobře napsaná kniha a čert vem věčně omílané spojení "začínající autor", protože kdo Pavla "Lišaje" Gottharda zná, ten ví, že to není žádné ořezávátko. Má na svědomí textařskou práci pro několik kvalitních larpů pod hlavičkou Court of Moravia a jestli mu něco jde, pak je to hraní si s dramatickými scénami, budování vypjatých vztahů a emotivní situace na tisíce způsobů, což jsou hlavní dezvy, ale záro-

veň i ty již zmíněné mínusy celé knihy. Většinu času drama funguje a někdy až vyřfouchá knedlík z krku (zvlášť konec je co do emotivní stránky vážně pekelný), ale někdy je tam vyložené navíc a z bandy sympatických hrdinů udělá během půl stránky přípravku pro emo-tragédi, jen se pořežat. Jasně, drámo nesmí chybět, ale proč je ho tam proboha tolik? Někdy z té knihy patos vyložené teče, jindy je navážen přesně na míru. Ve výsledku mu občasné předávkování se lacinými emocemi odpustíte, zvlášť pokud se dokážete s některým z hrdinů ztotožnit, což nebude tak těžké, pokud třeba sami patříte do cílové skupiny. Situace hrdinů i jejich dialogy vám pak přijdou povědomé, protože jsou zkrátka konflikty, které v "dřevárnické" komunitě musel zažít snad každý...

Po obsahové stránce splnila knížka všechna očekávání. Snad jen, že mohla být delší a trochu svižnější ze začátku. Po stránce formální si nelze nevšimnout vybroušeného stylu a lehkosti, s jakou text plyne. A po stránce starého larpového veterána vytýkám Pavlovi Gotthardovi všechna ta klíše, která na adresu fantazáků použil. Jasně, v očích "civilistů" jsme poblázněná a promiskuitní banda nevyzrálých dětí, ale snad každý ví, že to (minimálně v půlce případů) není ani zdaleka pravda. Tak proč kniha, která mimo svého zábavného potenciálu a zahrátí spřízněných srdcí může mít i výpovědní hodnotu "směrem ven", líčí všechny larpaře právě v tom prazvláštním nepřijemném světle?

Celkově vzato se (i přes ty mínusy) jedná o text, který s vámi pohne a ještě dlouho zůstane zažraný zevnitř. Sám se ke knihám po přečtení moc nevracím, ale už teď vím, že zrovna *Léky smutných* jsou z těch, které dostanou čestnou výjimku. Treba za pár let, až všechno to běhání v kostýmu po lesích a zabíjení příšer dřevěným mečem nebude víc než vzdálená vzpomínka na nemoc, kterou jsem tehdy trpěl. Na nemoc jménem fantazie...

Jakub Guman

Pavel Gotthard: Léky smutných, obálka Andrej Nechaj, Host, 2013, 200 stran, 269 Kč

Roman Lipčík

Patrick Rothfuss: Strach moudrého muže (Kronika královraha – Den druhý). Přel. Jana Rečková, Argo/Triton, Praha, 2012, 1000 s.

Albatros sází na klasiku – Storm a Rahan na scéně

Starší komiksy, které u nás nikdy nevycházely, mají příležitost představit se českým čtenářům již od dob sametové revoluce. Většina těch skutečně zásadních již také vyšla, a tak je otázka, co vydávat dál, protože komiksu se i u nás dostává sluchu. Albatros se proto rozhodl začít vydávat další dvě legendy: Rahana a Storma.

Začneme Rahanem, který je českým čtenářům přece jen bližší, protože se s ním mohli seznámit jak v Pífovi (vycházel u nás v roce 1991), tak v souboru nakladatelství Egmont z roku 2003. Je důležité podotknout, že v roce 2003 bylo Rahano-vi scenáristy Rogera Lecureuxe a kreslíře André Chéreta již 33 let. Souborné dílo se nesetkalo s tak velkým ohlasem, jak Egmont čekal, a tak výpravná publikace skončila v Levných knihách.

Těžko říci, co byl pravý důvod... Že by stáří příběhů blondátého hrdiny, kterého lze nejlépe charakterizovat jako křížence Tarzana, Conana a Lovců mamutů? Nebo nikdy nedosáhl ve střední Evropě takové popularity? Bylo to formátem, který nepůsobil jako kniha pro mladší čtenáře, kterým je Rahan určen? Na tyto otázky se těžko hledá odpověď.

Ve Slunečním doupěti

Faktem zůstává, že dnes je Rahan znovu na scéně, a to s příběhem *Rahan a Sluneční doupě*, jenž vznikl k jeho třicátým narozeninám. Poprvé se dočkal šedesátistránkového alba a pokračuje tam, kde jeho příběhy končily – cestou za Sluncem, které Rahana od dětství znepokojuje a za kterým většinu svého života putuje.

Příběhy přítele lidí, těch, co chodí po dvou, bojovníka, ale i jakéhosi archetypálního Prométhea, který přináší pokrok a osvětu všem, kdo mu chtějí naslouchat, byly vždy prodchnuty těmi pravými pozitivními hodnotami (jak jinak by tomu v Pífovi mohlo také být). Ve stejném duchu se nese i příběh ve Slunečním doupěti.

Blondýn bez jediné boty

Zápletka je typicky rahanovská. Svalnatý blondýn s výraznými rty připlouvá na ostrov, kde snad konečně nachází, co hledal. Místo, kam se Slunce ukládá ke spánku. Navíc nalezne i idylickou, až rajskou společnost lidí, kteří jej sice nejprve zajmou, ale brzy zjistí, že se jedná o Rahana, legendu pravěkých lidí žijících všude na světě. A je to právě Rahan, kdo může spasit kmen před ustavičnými nájezdy šíleného náčelníka ze sousedních ostrovů.

Morálních poučení je v albu požehnaně, dokonce dojde k jakémusi Rahanovu dospění, kdy si uvědomí, že hledání úkrytu Slunce je pošetilost a měl by se věnovat reálnějším a dospělejším problémům. I přesto se ale jedná o komiks pro

mladší čtenáře, kterým musí ozvěna dávných dobrodružství imponovat i ve věku iPhonů. Doufejme, že si francouzský veterán najde dost příznivců, aby přežil a my se dočkali dalších dobrodružství z doby, kdy po planetě kráčela monstra.

Storm znamená bouře

Storm je jiná komiksová kapitola, protentokrát z britských ostrovů. Vycházel ale začal v roce 1977, a je tedy mladším Rahanovým souputníkem. Českému čtenáři se však z legendy dostává do rukou až desátý díl. Charismatického hrdinu, jehož černá díra přenesla z 21. století daleko do budoucnosti, zastihneme v okamžiku, kdy se jej ujali tvůrci Martin Lodewijk a Don Lawrence. Až oni mu dodali lesku.

Našinec sice přijde o jeho dobrodružství na Zemi budoucnosti, ale namísto toho je mu naservírován báječný svět Pandarve. Jedná se o klasickou space operu, a to i přes to, že většina kosmických korábů vypadá jako středověké námořní loďstvo. Pokud máte rádi Flashe Gordona, vězte, že Storm je jeho modernější, ale v příběhu podobně naivní bratr.

Starozákonní řezba ve hvězdách

Storma na cizí planetu přenesl Marduk, pandarvský velekněz, který v něm spatřuje možnost ovládnout vesmír (Storm sem totiž jako cestovatel časem nepatří). O tom ale hlavní hrdina nemá nejmenší tušení, protože přenos selže a on se ocitá na vysoké orbitě Pandarve a s veleknězem se ještě nějakou chvíli nemá potkat.

Svižný příběh s poněkud průhlednými zápletkami pak sleduje kroky ryze kladného hrdiny na pirátskou kolonii, kam se plaví zachránit dceru muže, jenž pro změnu zachránil jeho. Vesmírná pirátská kolonie, otrokáři, laserové pušky, rvačky, podivní tvorové, vlnadné ženy, spravedlnost a pomsta...

Je sice pravda, že Stormovy příběhy jsou poněkud vousaté, ale precizní kresba Dona Lawrence zdaleka nezestárla a je radost na ni pohledět. Stejně jako u Rahana musíme jen doufat, že se najde dost těch, kteří ocení klasiku a dají mu šanci. Byla by kosmotyčná škoda, kdybychom se v češtině nedočetli, jak Storm porazí velekněze, najde svou vlnadnou rusovlasou přítelkyni a stane se vládcem planetárního systému. Jakýkoli jiný konec by byl totiž nemyslitelný.

Richard Klíčník/Knihožrout

ALBATROS MEDIA

Vesmírná opera v éře pohaslé slávy

Úkol posádky těžařské vesmírné lodi Rockhopper je nudně všední: po širém vesmíru lapá žírné komety a dostrkává je blíž k Zemi k lukrativnímu průmyslovému zpracování. Jeden rutiní služební den roku 2057 se však promění v cosi, co je v prologu posunutém o osmnáct tisíc let do budoucnosti oslavováno jako začátek nové éry lidstva a při čem je kapitánka Rockhoppera Bella Lindová velebena jako jeho Dobrodinkyně.

Toho dne se zjančí Saturnův měsíc Janus a začne prchat ze Sluneční soustavy.

Rockhopper se nalézá nejbližší, a dostane tedy pokyn ze Země, aby se pokusil zjistit, co to Januse posedlo. Posádka na to přijde, ale až o pár roků později a o notných pár světelných let dál. Polopen v Janusově časoprostorové sféře a zmítán všemi myslitelnými časovými paradoxy poodletí Rockhopper až do galaxie, odkud není návratu a odkud pocházejí Janusovi strůjci. Neboť, ano, žasneme, ale umírněně, protože to je už v žánru po x-té, Saturnův měsíc je artefakt, dovedně maskovaná mimozemská loď.

Reynolds je astrofyzik, a tak se mu tohle všechno dá bona fide věřit. Méně důvěryhodně už působí druhá, ale pro něj zřejmě neméně podstatná, jistým způsobem polidšťující linie románu. Něco přes sto nedobrovolných trosečníků

založí na Janusu nouzovou kolonii, a protože ne všichni (v obavě, že pro ně nebude návratu) souhlasili s tím, aby jejich loď Janus pronásledovala, dojde ke vzpouře, při níž budoucí Dobrodinkyni svrhnu a dají do izolace. Moci se chopí kapitánčina nejlepší přítelkyně. Mýdlová opera ve vesmírné opeře... Mezilidské vztahy těm, kteří píšou o vztazích planetárních a mezihvězdných, obecně nikdy moc nešly. Astrofyzik není výjimkou, ale přetechnizovanou story jiným způsobem odlehčit nešlo. A tak jsme svědky poněkud toporných dialogů, ne zrovna věrohodných psychologických motivací a duševních poryvů kamarádek, které se nepřestaly mít rády, ale jsou teď ve pří. (Slušší se dodat, že Dobrodinčina rivalka se jmenuje Světлана, a i když příjmení má mírně arménské, její prapůvod onu proradnost – úvodní vzpourou nic nekončí – odůvodňuje.)

Naštěstí za nějaký čas k Janusovi přiletí ještě větší vesmírná loď, čímž ze sebe Reynolds sejme břemeno přizemních starostí o vývoj mezilidských vztahů v kolonii. Na palubě je civilizace, která dala Janusovi pohon. Důvod k jeho transportu vesmírem je stejný jako ten, z jakého lidstvo lapá komety: hodlají si ho vydlabat jako meloun, protože obsahuje spoustu potřebných surovin; díky pokročilé technologii nejsou taková troškaři.

A jsou hoooodní! Taková čumáčka dobromyslní. Ne jako Pižmoví psi, kteří si taky brouší na Januse zuby. V pravý čas také

trochu zčeří děj. Posádku Rockhoppera mimozemšťané omladí, protože nic není snazšího. Omladí a zpomalí jim stárnutí. A kapitánku, která v dalším poryvu mezilidských vztahů utrpí vážný úraz, hibernují, aby lidstvo nepřišlo o Dobrodinkyni. A protože jsou hodní, respektují právo člověčenstva na Januse a za povolení kutat si v něm nám dají spoustu hezkých věcí a objevů a moudrostí a pravd.

Reynolds je mistr znovuzrozené space opery. Bez ironie.

V bezmála deseti předcházejících knihách to prokázal. Jeho knihy by s úžasem a závidostí četli jistě jak doktor E. E. Smith, tak i A. C. Clarke. A že zrovna on měl s mimozemskými artefakty a prvním kontaktem s emzáky nějaké zkušenosti! Jeden i druhý by Reynoldsovi jistě záviděl propracovaný vesmír, figurující v některých jeho knihách řazených do cyklů. V případě *Transportu ledu* překvapivě slevil ze sofistikované propracovanosti a vypráví příběh s jednodušší skladbou a o něco méně oslňujícím konceptem. To je jeden důvod, proč budí dojem slabšího článku v jeho tvorbě, nota bene pak v celém kontextu sci-fi. To nás však zavádí k obecnějšímu vývodu.

Space opera je i přes renesanci, již si nedávno prošla a kterou právě třeba Reynolds náležitě reprezentuje, ze všech subžánrů fantastiky ten nejretardovanější. Vytěžený až běda, od reality odtržený snad ještě víc než fantasy, vezmeme-li v úvahu, že za padesát let snahy si lidstvo zaskákalo jenom na Měsíci. A na druhou stranu tak silně teoreticky, vědecky podložený a zmapovaný, že přinést skutečné překvapení i přes rozlet autorské imaginace je skoro nemožné (soudím, že při prvním skutečném kontaktu lidstva s kýmsi shora dojde k takovému oživení space opery, že si o tom všichni Reynoldsové nedokážou ani nechat zdát). V *Transportu ledu* je roztroušeno dost zajímavých, nečekaných zvratů, ale bohužel o to, co do svých děl dokázali dostat například jeho dva výše jmenovaní předchůdci – oněmělý úžas, fascinaci neznámým a dychtivost z jeho minimalistického rozkrývání a v neposlední řadě i objevitelsko-dobyvatelskou romantiku – nás připravil čas a vývoj.

Roman Lipčík

Alastair Reynolds: Transport ledu. Přel. Petr Kotrle, Stanislav Juhaňák – Triton, Praha, 2012, 520 s.

BROKILON

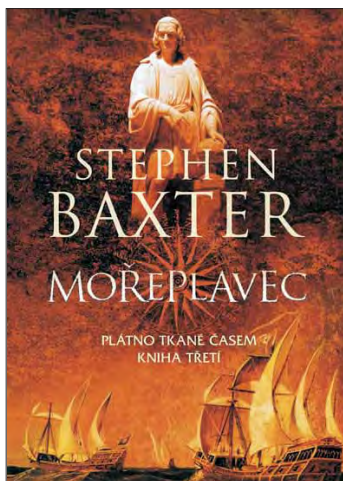
Plátno, které utkal čas, je děravé...

Napsat knihu, která zachycuje takřka 2000 let lidské historie, to chce kus odvahy, velké sebevědomí a řádný díl dějepisných znalostí. V ideálním případě i značné literární schopnosti. Až na to poslední neupírám Stephenu Baxterovi a jeho tetralogii *Plátno tkané časem* žádnou ze jmenovaných položek. *Plátno tkané časem*, to jsou čtyři svazky zachycující převážně historii Anglie. Vše začíná roku 4 př. n. l. v knize *Císař*. Sledujeme římskou invazi do Británie pod vedením císaře Claudia, stavbu Hadriánova valu i činy císaře Constantina. Další díl, *Dobyvatel*, začíná roku 607 a končí bitvou u Hastings, tedy roku 1066. Pokud vás baví vikingové, tady si užijete – Británii dobývají střídavě Dánové a Norové... a nakonec ji dobudou Normané, obyvatelé Normandie a Bretaně v dnešní Francii, pro změnu potomci vikingů. *Mořeplavec* se neodehrává na britských ostrovech, ale ponejvíce v dnešním Španělsku (s drobnými odbočkami v Británii nebo Jeruzalémě) – popisuje války s Maury a končí vyplutím Kryštofa Kolumba na západ. Poslední díl, *Tkadlec*, se odehrává za trochu jiné II. světové války v letech 1940 až 1943.

Patříte-li mezi milovníky fantastiky, první dva díly můžete přímo přeskočit, fantastického na nich není nic. Ve třetím se do toho začne plést alternativní historie víc, osobně jej považuji za nejlepší, čtvrtý je pak zcela alternativně historický. Baxter napsal historické romány, které trpí nedostatkem literárnosti, nedostatkem kvalitního literárního řemesla. Postupy, které používá, jsou ve všech částech stejné. To sice povzbuzuje dojem stále se opakujících dějin, ale zároveň se tak opakují nedostatky a knihy místy nudí. Navíc v tak monumentálním časovém období musí autor používat zkratky, které ovšem dění neposouvají a neurychlují, ale naopak brzdi – je třeba v každém novém časovém úseku vylíčit novou otáčku kola dějin, charakterizovat nové postavy, otevřít nové příběhy... abychom tyto podmínky po pár stranách opustili a dozvěděli se o nových postavách a nových příbězích. Tím trpí zápletky, chybí vývoj postav, ale i jakýkoliv hlubší popis prostředí – je totiž třeba spěchat dál... Vše propojující proroctví na udržení soustavné pozornosti nestačí, impuls v podobě náhlého rozuzlení (s drobnými náznaky v předchozích knihách, nejvíce ve druhé) přichází až v poslední knize, tedy po téměř 1200 stranách – a to je dost.

Stephanu Baxterovi se nepodařilo vyvážit složku výkladovou, naučnou a dějovou, beletristickou. Z velké části je tak tetralogie popisem dějin – nikoliv tedy beletristicky zachycenými dějinami, ale skutečně popisem, který na pozadí chabého děje líčí historii určitých částí Evropy. K nejméně logickým pasážím patří všechny, které vysvětlují historii a kterou potřebuje čtenář k pochopení činů jednajících postav – ale samotné postavy nemají většinou důvod si fakta, která buď znají, nebo naopak

vůbec znát nepotřebují, vzájemně vyprávějí. Baxter v těchto případech postupuje vždy stejně: nechá postavu říci několik vět, poté její řeč utne a výkladovým způsobem podá shrnutí dějin ústy vypravěče. Jednou, dvakrát, ale i desetkrát by se to dalo přežít. Jenomže ono je to tam v jednom kuse (vybírám alespoň části, které jsou spojeny jednou z mnoha postav):

„Ale co to má společného se mnou?“

„Jeden tvůj předek v tom sehrál také roli,“ odpověděl Sithric.

Vyprávěl pak Ormovi příběh o Egilovi, který přepadl Alfrédovo sídlo v Cippanhammu a poté bojoval proti Angličanům u Ethandune. (...)

(*Dobyvatel*, str. 273)

Orm znal ten příběh. „Karel Martel, řečený Kladivo.“

„No, Karel začal být známý pod přezdívkou 'Kladivo' teprve (...) Tady se dostáváme k té trhlíně v plátně času. Stalo se toto...“

Odo z Akvitánie byl zoufalý. Porazili ho Maurové, vypálili jeho města, zmasakrovali nebo zotročili jeho lid. Jediným jeho možným spojencem byl franský Karel Martel, proti němuž však sám předtím vedl válku. (...)

(*Mořeplavec*, str. 95)

Opakování stejného schématu líčení historických událostí tímto způsobem je úmorné. Pokud bychom vzali tradici českých historických románů, objevíme linii jiráskovskou, v níž je jedinec smítkem v kole dějin, a linii winterovskou, která je naopak založena na konání, myšlení a vědomí jednotlivce, nikoliv na kolosální mašinérii dějin. Baxter jako by chtěl spojit obě tyto linie – ale nejde mu to. Vychází z toho paskvil, ve kterém hrají roli pojmy jako Dějiny, Qsud či Předurčení a ze kterého plynou zajímavé otázky jako „kdo tahá za nitky?“ či „chtěli bychom změnit historii, pokud bychom mohli?“, ale který se zároveň snaží o zachycení jednotlivce jako tvůrce něčeho, co je tak jako tak semele. A nefunguje to. Za nejlepší část považuji třetí díl, *Mořeplavec* – zde se Baxter nejvíce pouští do dohadů, co by se stalo, kdyby... Líčí Evropu jako islámskou, mongolskou i takovou, kde je podmaněna obyvateli zatím neobjevené Ameriky. Ač krátké a podložené dohady historiků (jak Baxter dokládá na konci knihy), patří k tomu nejzajímavějšímu v tetralogii. Kromě toho se objevuje i zajímavá šifra a s ní Roger Bacon (trošku připomíná Ecova Viléma z Baskervillu), postavička par excellence, která vnáší do knihy život – kdyby měl autor takových postav víc, hned by byla tato recenze jiná!

Tetralogie Stephena Baxtera není dobře napsaná, ani zvláště dobře přeložená. Poslední dva díly, *Mořeplavec* a *Tkadlec*, jsem přečetl za pár dní ne proto, že by mě táhl děj, ale proto, že už jsem to chtěl mít konečně z krku a vrátit půjčené kni-

hy majiteli. Uznávám autorovu historickou erudici (ačkoliv nejsem v tomto směru natolik vzdělán, abych dokázal posoudit případné nedostatky) a baví mě některé části tetralogie – vynikající epizodní postava Rogera Bacona, hra na „co by kdyby“ (zejména v *Mořeplavci*) a závěrečné rozuzlení tetralogie (jak to celé dopadne, mi došlo až cca 70 stran před koncem posledního dílu). Také získané historické znalosti přijímám s nadšením. Na druhé straně vah stojí nevyužitý potenciál – možná by stačilo trošku experimentovat s kteroukoliv složkou tetralogie, nechat text opakovat zavedená schémata, opustit příliš výkladový ráz některých částí textu a začlenit historická fakta tak, aby byla konzistentní s příběhem, ne aby to působilo jako pěst na oko, jakmile si toho čtenář začne všimnout. Nebo třeba prostě zabarvit řeč postav – jak je možné, že postavy mluví v prvním i

posledním díle stejně? Jak to, že jsou panovník i otrok schopni vyjadřovat se obdobným způsobem?

Myšlenka *Plátka tkaného časem* je slušná. Autor si ale ukousl příliš velké sousto. Zpracovat nějakým způsobem svou dobu, o to se již různí autoři různým způsobem pokoušeli – Balzacova Lidská komedie zachycuje první polovinu 19. století a je souborem více než 130 románů. Marcel Proust se pokusil o zachycení vyšší společnosti ve Francii na přelomu století – dílo má sedm svazků. Pokusit se, třeba jen výběrově, zachytit 2000 let lidské historie, to chce kus odvahy, velké sebevědomí... a že by se nám tu zase opakovala historie?!

Hodnocení: 50%

Jan Křeček

Baxter, Stephen: *Plátka tkaného časem /Time's Tapestry/*, kni-

Oficiální prohlášení Církve Akkütlixovy (výzva)

Drazí pozemšťané! Jste připraveni na změnu? Toužíte po osvěcení? Chcete být něco víc než ostatní? Přicházím z planety Ōsse a ve jménu Hmyzího boha Akkütlixu k vám promlouvám jako misionář Jeho Církve na Zemi. Vláda náš přilet tají, činnost Církve Akkütlixovy potírá a vůbec nám všemožně škodí. Svědčí to o tragickém neporozumění a nezměrných předsudcích, ale vlády tohle vždycky dělávají. Už jsme si zvykli. Zůstáváme v ilegalitě; ale nevzdáváme se! Hledáme nové způsoby komunikace a využíváme této nenápadné cesty přes scifistický portál, abychom vám mohli zvěstovat pravdu a získat vás pro skvělou a zářnou kariéru služebníků Hmyzího boha.

Toto je dobrá zpráva, na kterou jste čekali. Může nekonečně vylepšit vaši pozemskou existenci – a ještě ji obohatit o slávu posmrtnou! Víme o vás víc, než si myslíte. Už dávno toužíte ve svém životě něco změnit. Jste tlustí, oškliví, vztekli nebo úplně blbí. A také jste už dávno ztratili víru, že se s tím dá ještě něco dělat. Ale to je omyl! Stačí nalézt správný vztah k Bohu Akkütlixovi, a všechno bude úplně jinak. Ve stínu Akkütlixovy uvidíte sami sebe v novém světle. Staňte se krásnými zvenčí i zevnitř, moudřími a vyrovnanými, mocnými a mimořádnými – protože budete žít v harmonii a s jasným vědomím životního cíle. Pomůžeme vám získat zpět ztracenou energii, zdraví a sebevědomí a nalézt novou rovnováhu. Nabízíme péči o tělo i ducha. Naše Církev je tu pro vás!

A co žádáme na oplátku? Statečnost, vůli a odhodlání! Samé nádherné lidské vlastnosti, které jsou vzácným kořením opravdové víry. Rovnou vám sdělím další nejlepší zprávu: Hmyzí bůh Akkütlix vyžaduje lidské oběti. Tím se živí. Je to taková jeho roztomilá libůstka. Celý život věřícího je zároveň přípravou na nádhernou, okázalou, božskou smrt na oltáři, která je vyvrcholením jeho snah a uspokojí jeho i Boha po všech

stránkách. Staňte se larhdökawöarem. Poznejte nádheru lidské oběti!

Jen co dospějete k Osvícení, můžete si vybrat z našeho nového katalogu brutálních smrtí. Ale pokud máte z konečného řešení zatím obavy, nemusíte hned zacházet do krajnosti. Máme bohatou nabídku drobných aktů masochismu na míru přímo pro vás. Pro ty, kteří stále ještě váhají, máme speciální akci – a to je Pětice posvátných ōssenských hub. Jejich spóry vám nasadíme přímo do krve. Je to bezbolestné a velice vzrušující.

Mycelium – neboli podhoubí – se vám rozroste v žilách a elegantně vás pohltí. Dá se říci, že prostě – zplsnivíte. Právě to je první krok ke zkáze a spáse celého lidstva. Proto se nebojte osobně angažovat!

Staňte se členy Církve Akkütlixovy! Informujte přátele! Navštivte nás na naší čerstvě založené facebookové stránce (www.facebook.com/akkutlix). Ochotu stát v Akkütlixově stínu smíte vyjádřit jejím lajkováním, pokud se toho cítíte hodni. Kromě toho uvítáme vaše komentáře, obdivné výkřiky, projevy podpory a peněžité dary. Pokud nemáte peníze, stačí nějaký drobný upomínkový

předmět s motivem hub, spór a mycelia. Od členů naší Církve očekáváme kreativitu, fundamentalismus, lásku k sebevražedným atentátníkům a smysl pro kolektivní nenávisť. Přijímáme podnětné návrhy dalších možností brutálních smrtí. Věříme, že naši nabídce nedokážete odolat a že potěší vás i vaše blízké. Prozatím vám přejeme pěkné Velikonoce a nepochybujeme, že je to poslední svátek, který ještě slavíte u konkurence.

váš

züregahl, ōssenský církevní Vykonavatel

1 Duben 2013

Varování: Stránky obsahují stopové stopy násilí a hub. Dále upozorňujeme, že když k nám nevstoupíte, vůbec to neznamená, že si vás necháme až na konec.

Robin Hobbová: Magická loď

Robin Hobbové vyšly v České republice dvě série knih, Farseer a Snědý muž (zatím sedm částí), čímž se nakladatelství Návrat pokusilo představit autorku, která sklídila několik nominací na ceny Hugo i Nebula a své čtenáře si našla. Nyní se nakladatelství Fantom Print rozhodlo přijít se sérií *Živé lodě*. *Magická loď* vyšla v polovině loňského roku, druhá část, *Šílená loď*, v prosinci 2012. Nechcete-li si kazit chuť předem, doporučuji přečíst si některé z internetových recenzí: následující text vás možná odradí...

Magická loď obsahuje několik zajímavých nápadů. Konkrétně dva. Prvním je samotný koncept živých lodí. Představte si, že existuje magické, živé dřevo, ze kterého lze vyrobit loď, která po čase ožije. A taková živá loď, to je terno – dokáže komunikovat s posádkou, mnohem lépe využívá větru i mořských proudů a, což je nejpodstatnější, lze ji využít k plavbě do Deštné divočiny, magického místa, kde lze pořídit to nejzajímavější a nejdražší zboží na světě.

Druhým zajímavým nápadem jsou mořští hadi. Hady kniha začíná, hady také končí, nic moc se o nich nedozvíme a jejich touhy a cíle jsou odhaleny jen v náznacích. To je příjemné, neboť ostatní linie příběhu jsou předvídatelné, místy rozvlákné a ukecané a zároveň poněkud zamotané.

Nejdřív (tedy hned po hadech) se dočteme o kapitánu Kennitovi, což je pirát s velkolepými plány na spojen(nectv)í všech pirátů (hádejte, kdo by tomu měl vládnout...), s myšlenkou na zajištění živé lodě (což se ještě nikomu nepodařilo) a s proroctvím, že se mu podaří to, čeho chce docílit. Dále sledujeme osudy rodiny Vestritů (a že by to vydalo na několik telenovell!). Pokud se vám zdá, že je v tomto odstavci příliš mnoho závorek, myslíte si, že to odráží spletnost knihy. A ještě si přisadím:

Rodinu Vestritů tvoří: Ephron Vestrit, starý obchodní kapitán, Ronica Vestritová, jeho manželka a „matka rodu“, Keffria Havenová, rozená Vestritová, dcera Ronicy a Ephrona, Kyle Haven, manžel Keffrie, Althea Vestritová, šestnáctiletá dcera Ronicy a Ephrona, Wintrow Haven, třináctiletý syn Kylea a Keffrie, a Malta Havenová, dvanáctiletá dcera Kylea a Keffrie. Ufff. A o VŠECH těchto postavách se v jednom kuse něco dozvíme. A to jsme ještě nezmiňovali Brashena, námořníka na Vivacii, samotnou Vivacii, Paragona... Postav je skutečně hodně a román je také úctyhodně rozsáhlý.

Hobbová je dobrou spisovatelkou. Jednotlivé linie jsou vcelku slušně zvládnuty, navazují na sebe, strhující okamžiky jsou strhující, romantické jsou romantické, smutné jsou smutné. Většina postav je na zabití, ke knize si čtenář tedy téměř jistě najde vztah. Ale s postavami je i problém – ve snaze vztahy mezi nimi ještě více problematizovat se autorka snaží vykreslit všechny

v dobrém i špatném světle, ospravedlnit jejich záměry nebo naopak zmírnit „dobro“ dobrých postav. Ale příliš se jí to nedaří, „ti zlí“ zůstávají zlými, „ti hodní“ zůstávají dobrými; a čtenáři zůstávají na jazyku pachuč nejednoznačnosti: buď to dotáhnou do konce, postavy nejsou dobré ani zlé, ale jsou zajímavé, což je nejlepší možnost, nebo toho nechám a mám postavy jasně dobré a zlé; takhle máme „zlé“, kteří občas udělají něco dobrého, a naopak, místy tak jednání postav nedává smysl. Následně vypada-

jí všechny postavy hloupě, snad kromě Kennita, jediné postavy, která si dokáže alespoň částečně představit důsledky svých činů.

Kniha by si také zasloužila lepší jazykovou redakci. Chápu, že je obtížné se na více než 550 stranách vyvarovat veškerých chyb a překlepů; ač vesměs drobnosti, velmi často mi padlo do oka něco, co rušilo a mátló (např. str. 506: „přiznal A další“ – není jasné jestli pokračuje věta a špatně je velké písmeno, nebo jestli chybí tečka aj.; s. 302: „Delo Trellová /.../ neposlal“ místo správného „neposlala“, několikrát chybějící uvozovky na str. 146 atd.).

Osudy Vivacie, lidí a hadů kolem ní nejsou nezajímavé. Ale méně je někdy více a text by stálo za to ještě proškrtat, možná ubrat z počtu linií a postav; není to tak, že by *Magická loď* byla složitá, za pár (set) stránek se ve všech bytostech orientujete jako nic. Jenomže to není roztříštěnost Duncanova *Pergamentu* a *Atramentu*, roztříštěnost lákající a zajímavá už samotnou existencí. Ani roztříštěnost detektivní, kdy z dílků skládáme mozaiku, abychom získali celkový obraz, ohromující a překvapující. Je to roztříštěnost zbytečná a nudná – pokud bychom sledovali osudy jednotlivých postav chronologicky, z knihy by se nic neztratilo, naopak by mohla získat na zábavnosti.

Před sebou tedy máme román aspirující na mix námořní fantasy a Severu proti Jihu, který se zvrhává v telenovelózní rozbor rozpadající se rodiny s pozadím tvořeným obvyklým bojem o moc na všech frontách. Co se mě týče – nic zvláštního na fantasy scéně...

Hodnocení: 50%

Jan Křeček

Robin Hobbová: *Magická loď* / *Ship of Magic*, Fantom Print, 2012, přeložil Jan Kozák, obálka Jan Patrik Krásný, 560 str. 349 Kč

CON4PAS®

Časem s vědou – Země s pupku všehomíra svržená O velkých činech a lidech vědy – březen

Aristoteles ve 4. st. př. Kr. považoval svět za dvojdielný – vnitřní (sublunární) je nehybný a sestává ze čtyř elementů (země, vody, vzduchu, ohně), jichž mísení vyvolává všekerou proměnu. Svět vnější, translunární – neměnný, věčný – začíná oběžnou drahou (kouolí, sférou) Měsíce, pokračuje sférami „planet“, končí hvězdami. Všechny koule se okolo Země různou rychlostí otáčejí, přičemž pohyb sféry stálé je dokonalý (leží nejblíže sídlu Božímu), sféry „planet“ méně, a v Bohu nejvzdálenější sféře sublunární vládne chaos provázený procesy zániku a vzniku. Někteří pak dokáží slyšet libé zvuky, které vrtící se koule vyluzují (hudbu sfér).

Ve 2. století tuto představu matematizoval Klaudios Ptolemaios: kolem nehybné Země se rozprostírá deset sfér (se středem v Zemi) – sedm „planetárních“ v pořadí Měsíc, Merkur, Venuše, Slunce, Mars, Jupiter, Saturn, osmá sféra je hvězdná, devátá pohybuje všemi nižšími, v desáté sídlí Bůh. Jenže: pravé planety se při pohledu ze Země nepohybují jen přímočaře a rovnoměrně, ale občas se na obloze jakoby vrátí a udělají smyčku (hlavně vlivem rotace Země a jejího pohybu kolem Slunce). Aby tento pohyb matematicky popsal a umožnil tak výpočet polohy každé planety v libovolném čase (což je smysl astronomických tabulek), a aby zároveň udržel aristotelovský nehybnou Zemi v centru všehomíra, Ptolemaios vytvořil systém obsahující celkem devětsedmdesát epicyklů. Jakkoli šlo o model až nepřírovnalě komplikovaný, církev ho podporovala. Navzdory občasným pochybovačům („proč by se krb měl otáčet kolem rožně?“).

V době, kdy Kryštof Kolumbus svádí ve Španělsku rozhodující bitvu o svoji výpravu do Indie koncem pánevním, vstupuje na krakovskou univerzitu mladý Mikuláš Koperník. Nakonec v Itálii vystudoval církevní právo a medicínu. Nejvíce si však zamiloval malbu (maloval velmi dobře) a – astronomii. Většinu života působil jako kanovník a lékař v pruském Frauenburgu (dnes Frombork v severovýchodním Polsku). Tam v relativním klidu provedl rozsáhlá astronomická pozorování i výpočty, tam také vytvořil svoji heliocentrickou teorii. Její nástin, ještě bez matematiky, pochází z let 1512-16, vyšel roku 1530 v latinské popularizační knížce *Malý komentář Mikuláše Koperníka o hypotézách nebeských pohybů*. Vydání úplné matematické teorie heliocentrismu však autor neustále odkládal, předpokládaje nepříznivou reakci kléru. A tak bylo toto dílo oceněno a zpopu-

larizováno už před svým vydáním. Zasloužil se o to Koperníkův žák Rheticus vlastní knihou z roku 1540. Rheticus také Koperníka dostal k zveřejnění. Pod názvem *De Revolutionibus Orbium Coelestium* (O obězích těles nebeských) vyšlo v březnu 1543 v Norimberku. Země (a kolem ní Měsíc) zde stejně jako ostatní planety (teď už bez uvozovek) obíhají rovnoměrně kolem Slunce, přičemž oběžné doby už souvisejí s jejich vzdáleností od Slunce (čím je planeta dále, tím déle obíhá). Země pak kromě obíhání ještě rotuje kolem své osy, což Koperníkovi umožnilo zrušit všech pětadvaceti velkých epicyklů. Zbýlých čtyřiatřicet malých však zachovat musel, a to ze dvou důvodů: jednak střed soustavy umístil do středu dráhy Země a ne přímo do Slunce (takže i to se trochu hýbalo) a jednak předpokládal oběžné dráhy kruhové. Výtisk *Oběhů* prý autor dostal do ruky v den své smrti v květnu 1543.

Dílo (obmyslně věnované papeži Pavlu III.) se podle očekávání ocitlo na indexu. „Jsi-li opravdu všemohoucí, ó Bože, pak zaříd' aspoň dodatečně, aby se Koperník mýlil; jen tak můžeš zabránit, aby správcové tvého lidu byli uváděni v posměch,“ takhle nějak se takřka tři staletí (zákaz Koperníka zrušil Vatikán v roce 1822) modlivala většina sluhů božích nad myšlenkovým odkazem člověka, který sám byl tím nejoddanějším věřícím – jen si na rozdíl od jiných myslel, že povinností křesťana je Stvořitelovo dílo poznávat, nikoli slepě přijímat mylné představy o něm.

Koperník tedy první věrohodně popsal, ŽE planety včetně Země obíhají kolem Slunce. Tím otevřel cestu svým následovníkům – JAK přesně obíhají, objevil Johannes Kepler, PROČ tak činí, zase Isaac Newton.

František Houdek

data
print
TYPOGRAFIE

Exoti vědeckého „zvěřince“ Třeštění letitého popularizátora I 3

Heliocentrická teorie měla pro další rozvoj vědy i obrovský metodický význam: zrušením výjimečnosti Země ve vesmíru otevřela cestu k pochybnostem o výjimečnosti člověka v přírodě, přičemž zároveň výrazně překračovala přirozené lidské měřítko, a v neposlední řadě také ukazovala, že realita může odporovat lidským smyslům, čímž zase dodala odvahu k dalším objevům jdoucím proti „zdravému rozumu“. Autory takového milníků poznání lze zařadit do několika vzácných kategorií, jichž čestným představitelem je právě objevitel vědeckého heliocentrismu Mikuláš Koperník.

Sešupáci

MK strhl Zemi, přestože sídlí člověka, z piedestalu výjimečnosti a zařadil ji po bok ostatních planet naší sluneční soustavy. Mezi další prominentní *degradanty* patří Charles Darwin s Alfredem Wallaceem, kteří ze syna Božího udělali sourozence lidopů – produkt o evoluce organismů probíhající slepou náhodou a řízené přírodním výběrem. Dosaďadním papežem všech *homínoklastiků* je dozajista Sigmund Freud, dle něhož člověku rozumnému vládou pud, především sex. Sešup člověka a jeho ega „zpátky na zem“ prozatím dovršil William Hamilton, který učinil hlavní evoluční jednotkou nikoli druh či organismus, nýbrž gen. Pán tvorstva je tudíž mimovolním mobilním futrálem genů soupeřících o replikaci.

Obráťáci

MK otočil názor, že Slunce obíhá okolo Země, v pravý opak, kterýžto akt je dnes pod názvem *koperníkovský obrat* používán k označování významných kotrmelců v základech lidského poznání (změn paradigmatu). K dalším významným *konvertorům Principů* patří René Descartes (oddělil duši od hmoty, čímž umožnil nahlížet lidské tělo fyzikálně-chemicky, tedy i z dostupnit pitvě), Immanuel Kant (obrátil zájem filosofie od vnějšího světa k světu lidského rozumu) nebo třeba Josef Šmajš, který prosazuje změnu filosofického statutu Země z objektu (v podstatě velké tupé tuctové věci) v subjekt (jedinečný, dokonale vyladěný systém s vlastní čivostí a vlastní účelnou reaktivitou). Na poslední jmenovaný koperníkovský obrat však lidstvo teprve čeká – škoda, že ho vyvolá bída s nouzí, nikoli poznání samo...

Transbariéristé

MK také prvně ukázal, že ne všechno na světě musí být vždycky takové, jak se nám jeví. Dokázal překročit hranici mezi světem vnějším (realitou), zrcadleným smysly, a vnitřním (vědomím), spoluzřeným rozumem. Nechtěným objevitelem

první bariéry tohoto typu byl už Aristoteles, který ve svém vědeckém provozu nepřekračoval (Ladislavem Kováčem po něm nazývanou) bariéru mezi rozumovou úvahou (Aristotelova věda byla čistě spekulativní) a vědeckým experimentem (který A. neznal či neužíval). Kant zase vytyčil hranici mezi dostupností světů různých rozměrů – člověk je přirozeně schopen chápat svět své velikosti, zatímco mikrosvět a makrosvět (oddělené od „našeho“ světa pomyslnými Kantovými bariérami) jdou smyslově mimo něj. V tomto významu asi prvními z velkých *přesmezníků* byli dalekozraký Galileo Galilei a drobno-

hledný Antonie Leeuwenhoek, v oblasti ducha zajisté vyčnívají Albert Einstein s teorií relativity a první kvantová fyzici počínaje Maxem Planckem.

Odkladači

U Koperníka mezi formulací heliocentrismu a jeho formálním zveřejněním uplynulo skoro třicet let. Důvodem otálení byl strach z církve. Proti očekávané mstě autorit se Koperník pojistil nejbezpečnějším možným způsobem – vlastní (přirozenou) smrtí. A tak to za něho schytali jiní: Giordano Bruno upálili, Galileo alespoň odsoudili k ponižující omluvě a nadosmrti zavřeli v jeho domě.

Dalšími velevýznamnými *prokrastinanty* byli např. William Harvey (objev krevního oběhu dovršil a soukromě nastínil v roce 1616, zveřejnil 1628) či Charles Darwin (evoluci druhů přirozeným výběrem objevil roku 1839, zveřejnil 1859). Harvey a především Darwin se nebáli ani tolik církve (v Anglii těch dob se vědci už neupalovali), ale spíše nepříznivé reakce veřejnosti, a tak důvodem zdržení bylo i další a další důkazové vyfutrování jejich závěrů.

Klasickým otálečem od národy byl Newton, který to nejdůležitější (gravitační zákon, diferenciální a integrální počet) objevil v letech 1665-9, ale zveřejnil (na silný nátlak kolegů) až v roce 1687. Jedinečnost Isaaka Newtona nějaký ten desíťrok nemohl ohrozit, zato Joosta Bürgiho ano. Ten během svého působení u dvora císaře Rudolfa II. v Praze vynalezl počátkem 17. století logaritmické tabulky, ale zveřejnil je až roku 1620, šest let po Johnu Napierovi; Kepler proto Bürgiho nazýval *cuncator* (váhavec) a *secretorum suorum custos* (strážce svých tajemství, tajníkář).

Prvá tři zde uváděná species vědecké fauny se v populaci badatelů dodnes sporadicky vyskytují (díky nim věda nejen postupuje vpřed, ale také se stále víc vzdaluje antropocentrismu, tudíž i obyčejnému lidskému chápání). Odkladači jsou v současné době dominované imperativem *Publish or perish!* stejně běžní jako bílý jelenozec.

František Houdek

Časem s vědou - Kód života etc. o velkých činech a lidech vědy - duben

V sobotu 28. března 1953 v anglické Cambridgi dva svérázní chlapíci, James Watson a Francis Crick z Cavendishovy fyzikální laboratoře, přemlouvají Jimovu mladší sestru Elizabeth, aby se vzdala volného odpoledne a přepsala jim na stroji krátké vědecké sdělení. Betty se nechala přesvědčit až tvrzením, že se bude podílet na největším objevu od času Darwinových.

V úterý 31. března odeslali autoři článku s pouhými šesti citacemi svému šéfovi Williamu Braggovi a ten ho dva dny poté nabídl vědeckému týdeníku *Nature*. **6. dubna** oslavil Watson pětadvacetiny, **25. dubna 1953** článek vyšel. Začínal slovy: „Dovolujeme si předložit strukturu soli deoxyribonukleové kyseliny (DNA). Tato struktura má určité rysy mimořádného biologického významu.“

Crick s Watsonem měli pravdu – BYLA to bomba kalibru darwinovského. Odpovídala totiž na stěžejní otázky celé biologie: Jak se vlastně předává život?

Britský imunolog Peter Medawar charakterizoval objev pro jeho ucelenost a definitivnost jako „největší čin vědy 20. století“. Tváří v tvář tomuto superlativu působí článek svou suchou zdrženlivostí místy až humorně: „Naší pozornosti nemohlo uniknout, že námi objevené specifické párování okamžitě evokuje možný mechanismus kopírování genetického materiálu...“

Vraťme se však dva roky zpátky. Watson, narozený v Chicagu, dorazil ke Cavendishům v roce 1951. Byl to tehdy prudký a hádavý mladík, který se původně zabýval ornitologií, ale na nedávném kongresu biochemiků ho zaujal referát londýnského fyzika Maurice Wilkinse o rentgenovém „snímkování“ molekuly DNA.

V Cambridgi se Watson seznámil s Crickem, původem fyzikem, chlapíkem vlídným a družným až k užvanělosti, nicméně sršícím tak originálními nápady, že se, řečeno s Watsonem, „vyplatilo s ním rozmlouvat“.

Oba pak vyškemrali od Wilkinse jeho unikátní rentgenogramy a začali nad nimi konstruovat různé modely DNA.

Nešlo to snadno. Po jednom obzvlášť trapném nezdaru ředitel Bragg jejich dvojčlenný tým rozprášíl. Zpět dohromady je svádí až o Vánocích 1952 zpráva z Ameriky, že slavný chemik Linus Pauling strukturu DNA rozluštil... A přímo elektrizuje je skutečnost, že Paulingova trojitá šroubovice nemůže mít vlast-

nosti kyseliny! Blamáž věhlasného kolegy vrátila restaurovanému duetu křídla. Nakonec ve „výbuchu pochopení“ (Medawar), inspirovaném dle zlých jazyků jarem rozbouranými hormony, Watsona napadlo, že báze by mohly být spárovány, z prostorových důvodů vždy jen adenim s thyminem nebo guanin s cytosinem. Šroubovice pak musí být dvojitá, cukr-fosfátové řetězce vně, báze uvnitř pospojované vodíkovými můstky. Jak prostě, milý Watsone! Tento

model vyhovoval všemu: výsledkům rentgenové strukturní analýzy, zásadám stereochemie, pravidlům o poměrném zastoupení jednotlivých bází. Navíc vysvětloval jak kódování genetické informace, tak její kopírování: Když se spirálovitě stočený žebřík podélně rozpoltí, vzniknou dvě oddělená vlákna s „holými“ výběžky A, T, G, C, ke kterým se pomocí enzymů ze zásob v buňce jednoznačně přisyntetizuje komplementární báze a cukro-fosfátový skelet tak, že nakonec vzniknou dvě molekuly teoreticky zcela totožné DNA (prakticky občas dochází k omylům, které druhy byly molekulárním motorem evoluce, avšak dnes mohou být spíše příčinou nemoci).

Žel, jak se ukázalo, nejdůležitější „Wilkinsovy“ rentgenogramy pořídila jeho kolegyně Rosalind Franklinová... Ta od svého perfidního kolegy okamžitě odešla jinam a **16. dubna 1958** ani ne osmatřicetiletá v Londýně zemřela. Všichni

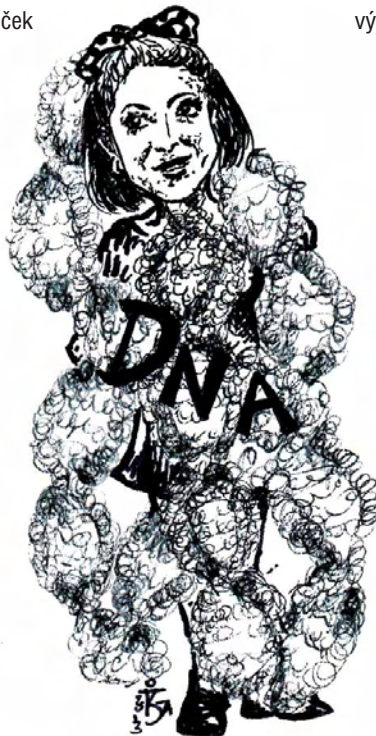
tři pánové pak roku 1962 dostali Nobelovu cenu; to už byl rok znám i způsob, jakým se text DNA (genom) převádí do sledu aminokyselin v bílkovinách, tedy do těla organismu.

14. dubna 2003, půl století po objevu struktury DNA, bylo oznámeno dokončení detailního přečtení lidského genomu, od té doby se pracuje na přiřazování funkcí jednotlivým aktivním úsekům DNA (genům).

Crick a Wilkins byli vrstevníci (* 1916), oba zemřeli ve stejném roce 2004, o 12 let mladší Watson ještě žije.

10. a 11. dubna 2013, právě v čase 60. výročí objevu, Crickova rodina prodala v dražbě Nobelovu cenu a zvlášť pak dopis, kterým Francis oznamuje objev synovi. Kdo by čekal, že první položka (údajně mělo jít o teprve druhý prodej Nobelovy ceny dražbou za posledních 70 let) vynes více, byl by vedle: soubor zlaté medaile, diplomu a šeku na finanční odměnu 86 000 švédských korun se prodal za dva miliony dolarů, dopis třikrát draž (historický rekord v kategorii „jednotlivý dopis“).

František Houdek

Bezstarostná jízda Třeštění letitého popularizátora 14

Na periférii jednoho malebného moravského městečka sídlí agrokombinát. Vznikl patrně před desítkami let a od té doby se neustále posouvá směrem od města, dál do polí. Ne že by se kapacitně rozrůstal, on prostě opotřebované stavby a stroje opouští (stejně jako naši kočovní prapředci opouštěli vybitá loviště) a vedle těchto postupně chátrajících artefaktů si buduje další chlěvy a zásobníky, jakož i stání pro modernější mašiny. Teď docela nedávno si zabral hektárek úrodného pole pro bioplynovou stanici. Na dotaz „proč si ty úžasně novoty nepostavíte na místě starých a proč ten herberk okolo nedáte do sběru“ se zvědavci dostalo této odpovědi: „Naše produkty se vykupují tak levně, že sotva vyjdeme. Takže na nějakou práci navíc nemáme prachy!“ A právě o penězích teď bude řeč.

Dostala se mi do ruky práce *Hodnocení funkcí a služeb ekosystémů České republiky* od osmnácti odborníků pod vedením Josefa Sejíka. Jejich studie vychází ze skutečnosti, že příroda, konkrétně přirozená krajina, má pro život člověka stěžejní, nezastupitelnou roli. Přitom všechny životodárné služby přírody jsme dosud využívali bezplatně, jako volně přístupné statky. Ty jsme zároveň pod knutou ekonomických kritérií okamžitého vlastního prospěchu výrazně umenšovali a poškozovali. Činíme tak dosud. Takže jsou stále vzácnější – a přesto pořád zůstávají „zadarmo“. Není proto jiné řešení, než začít je hodnotit ekonomicky, tak, aby se i finančně odrazilo, jak je přirozená krajina pro udržení existenčních podmínek lidstva cenná.

Autoři rozčlenili krajinný pokryv ČR do 22 skupin a ty oceňují z hlediska čtyř hlavních služeb lidem: zmírňování teplotních extrémů, udržování vody v krajině, udržování biologické rozmanitosti a produkce kyslíku. Vyšli z detailní znalosti funkce všech krajinných procesů v našich zeměpisných podmínkách a spočítali, na kolik by přišlo zajištění oněch čtyř služeb náhradní, čistě technologickou cestou. Zde je několik nejtypičtějších nebo nejkriklavějších výsledků: Hodnota ročních služeb jednoho čtverečního metru u nás nejčastějšího stromového porostu, jehličnatého lesa, je zhruba 3100 korun; takový roční výnos by při pětiprocentním úroku plynul z kapitálu ve výši $20 \times 3100 = 62\,000$ korun. Přitom úřední cena metru čtverečního jehličnatého lesa, stanovená vyhláškou Ministerstva financí ČR, činí 22 koruny! Podobně poměr ceny ekologického

prospěchu a „státní“ ceny u listnatého lesa je 78 000/30. Obvyklejší nezavlažovaná orná půda „stojí“ cca 31 000 / 2-10 Kč/m², louky a pastviny asi 52 000/1-5 korun.

Plošný metr souvislé městské zástavby přijde na 13 400/35-2250 Kč, metr průmyslových a obchodních areálů 16 000/35-2250, naproti tomu „nejužitečnější“ ekosystém, rašelinistiště, takto stojí 84 000 korun, zatímco stát si ho cení na 1 (slovy *jednu*) korunu za m².

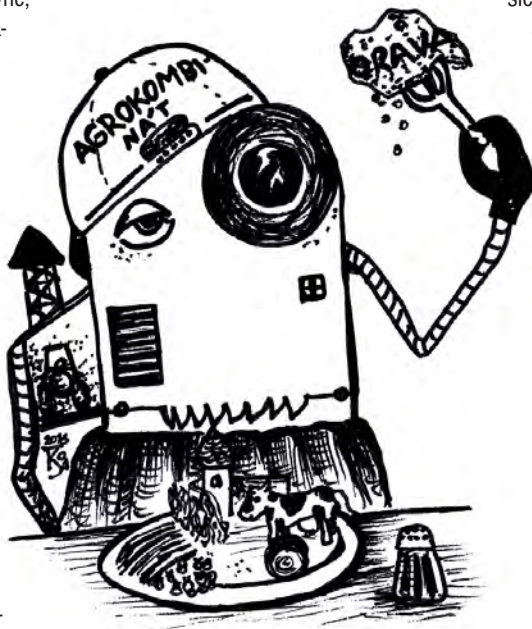
Pokud bychom to vzali celostátně, pak zmíněné čtyři služby by každoročně přinášely naší společnosti (opět v nákladech na jejich technologické náhrady) přes 183 tisíc miliard ročně, to jest téměř padesátinásobek hrubého domácího produktu ČR z roku 2008 (v celosvětovém měřítku je to dokonce pětisetinásobek).

Výhradně „účetnické“ pojetí nevýživové produkční funkce krajiny je samozřejmě nedostačující, uvedená čísla neodrážejí cenu krajiny komplexně. Přesto nelze nevidět obrovské podceňování přírody. To se pak stává, vždyť pokud by náš agrokombinát měl nahradit skutečnou cenu hektaru pole (1550 „ekologických“ korun na m² ročně) ukrojeného na generátor bioplynu, při všeobecně přijímaném dvacetiletém cyklu obnovy (tj. opět pětiprocentní diskontní míře) a obsahu 10 000 m² v 1 ha by za něj zaplatil $20 \times 1550 \times 10\,000 = 310\,000\,000$ korun! Mimochodem – zatímco snad všude na světě cena orné půdy výrazně stoupá, u nás – přestože patří mezi nejlažnější v Evropě – jde místy i dolů.

Nyní si představme podstatný posun našeho venkova směrem k tzv. ekologickému zemědělství. Potraviny by pak stály tolik, kolik dnes stojí eko- či bio-produkty, tedy řekněme 2-4krát víc. Obdobný vztah zřejmě platí i u výroby průmyslové, pokud započítáme všechny škody, které přírodě působí. A právě taková, tedy 2-4krát nižší, je dnes naše opravdu reálná, poněvadž dlouhodobě udržitelná životní úroveň.

Ale nač se trdit zřítkem, dneska přece všechno jakž takž funguje; skutečnost, že v některých oblastech se děti polovinu zimy dusí znečištěným vzduchem, je zřejmě brána jako bezvýznamná epizoda v duchu rčení „jedna vlaštovička jaro nedělá...“ A tak dál s úplnou samozřejmostí vyžadujeme od přírody pečené holuby a platíme jí za to dračí setbou.

František Houdek

ČS FANDOM

ČS Fandom a Organizační výbor Parconu 2013 vyhlašují

Veřejnou soutěž o nejlepší návrh loga Parconu

Logo by mělo vyjadřovat charakter akce, kladné body získá autor, kterému se podaří vyjádřit, že Parcon je stejně jako český tak i slovenský národní con. Své návrhy posílejte **do konce září** na adresu mikulastik@gmail.com. Vítěz soutěže o logo Parconu má zaručeno vstupné a ubytování pro 2 osoby na Parcon – Fénixcon 2013 v Brně zdarma s tím, že logo bezúplatně věnuje Čs. fandomu na věčné časy a nikdy jinak :) bez jakýchkoli dalších nároků a požadavků.

Zdeněk „Tunelář“ Zachodil

Cena Fantázie 2013 přijímá sůtažné poviedky

Šafa, 4. 4. 2013: Dnes bola prijatá a zaregistrovaná prvá poviedka do súťaže Cena Fantázie 2013. Začal sa tak jedenásty ročník v súčasnosti najprestížnejšej slovenskej literárnej súťaže zameranej na fantastické žánre (sci-fi, fantasy a horor). „Oproti predošlým rokom sa udiali dve zásadné zmeny,“ hovorí vyhlasovateľ súťaže Ivan Al'akša. „Skrátili sme maximálny rozsah súťažiacich poviedok – na 25 normostrán, teda 45 tisíc znakov vrátane medzier a od jedného autora prijímame iba jednu poviedku. Budem rád, ak sa autori sústredia radšej na jeden kvalitný text ako na viacej nedokončených poviedok...“

Uzávierka na prijímanie textov je **31. mája 2013**. V minulom roku bolo do súťaže prijatých 223 poviedok od 185 autorov. Zúčastniť sa Ceny Fantázie môžu doteraz nepublikované poviedky napísané v slovenskom jazyku vo všetkých žánroch fantastiky (sci-fi, fantasy, horor), neodoslané do žiadnych iných literárnych súťaží. Prvé tri poviedky budú odmenené finančnou prémie, víťaz okrem toho získava sochu Ceny Fantázie, originál vytvorený umeleckým sochárom Andrejom Csillagom. Všetky informácie sa nachádzajú na novej internetovej stránke súťaže www.cenafantazie.sk.

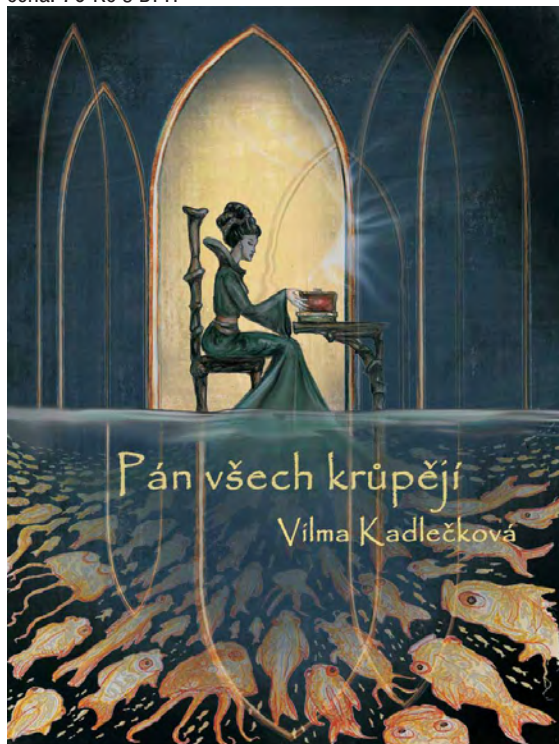
Nie „iba“ Cena Fantázie...

Cena Fantázie dnes už nie je iba jedna súťaž. Jej súčasťou sú aj ďalšie ocenenia. Pri priaznivej zhode okolností môže poviedka vyhrať dokonca až štyri ceny. Najdlhšie, od roku 2007, sa udeľuje špeciálne ocenenie – **Cena Bibliotéky**, teda veľtrhu, na ktorom sa vyhlasovanie výsledkov súťaže tradične uskutočňuje. Od minulého roka pribudla **Cena poroty** – ocenenie pre poviedku, ktorú najvyššie ohodnotí porota v prvom kole. Porota v súťaži je každý rok iná a zverejnená bude až tesne pred uzávierkou tohto ročníka. Každá poviedka zároveň súťaží aj vo svojom žánri – prvým žánrovým ocenením je **Cena spoločnosti Intel pre najlepšiu sci-fi poviedku** (víťaz získava hardvér od spoločnosti Intel). Druhým je **Cena Béla** – pre najlepšiu hororovú poviedku (cena vydavateľstva Artis Omnis) a **Cenu pre najlepšiu fantasy poviedku** venuje Občianske združenie Fantázia, organizátor však pre toto ocenenie hľadá partnera.

I. Al'akša

Pán všech krupěj jako e-book

Pozoruhodný román Vilmy Kadlečkové, předěl mezi její starší tvorbou a právě chystaným Myceliem, najdete na webu Palm-knihy: www.palmknihy.cz/web/kniha/pan-vsech-krupeji-4480.htm, cena: 79 Kč s DPH

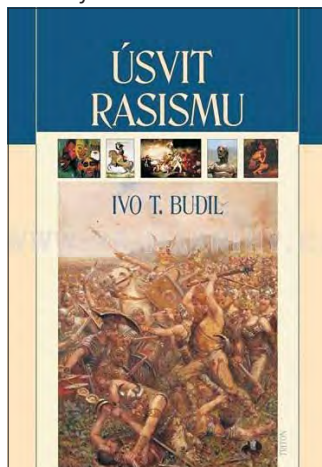
NON FICTION

Ivo T. Budil

Úsvit rasismu

Autor knih *Jitro Árijců*, *Za obzor západu* a *Válka Zuluů* v monumentální mezioborové studii zkoumá vznik a kořeny evropského rasismu. V prvním svazku ságy o vývoji západního rasového myšlení se v části **Čekání na Germány** věnuje vzniku germanismu, v druhém dílu **Svět v rovnováze** popisuje svět mezi zámořskými výpravami patnáctého století a začátkem eurasijské revoluce ve století osmnáctém. Chystaný druhý svazek v části **Století pýchy** vyličí vítězství Závadu v čele s Velkou Británií a **Cesta do hlubin noci** přiblíží intelektuální okolnosti zrodu nacistického rasového totalitarismu.

Triton, 2013, 832 str. 649 Kč

Prvky space opery v románech české science fiction od 40. let 20. století do současnosti

ÚVOD

Science fiction, sci-fi nebo jen zkráceně SF se řadí do takzvané populární literatury, která bývá stavěna do opozice vůči literatuře umělecké. Ze strany literárních badatelů a kritiků se jí nedostává výraznější pozornosti, velmi často bývá dokonce označována za zábavné čtivo na okraji braku. **Aleš Langr** ve své kritické práci píše, že „označíme-li knihu přídomek „science fiction“, automaticky dáváme všanc naděje na její literární uznání, budeme-li se před „kulturními“ čtenáři chlubit svou četbou tohoto druhu literatury, dáváme všanc svoji dobrou pověst“¹.

Přesto se jedná o žánr rozšířený, který si našel své příznivce. V mnohých případech byl pro čtenáře zdrojem inspirace a nesporně ovlivnil nejen vývoj světového kulturního dění dvacátého století, ale i technický a vědecký pokrok.

Počátky vzniku sci-fi literatury nelze přesně datovat, s jejími prvky se můžeme setkat v dílech, ke kterým bychom tento žánr jen těžko přiřazovali. Světová sci-fi literatura prožívala své zlaté období v době takzvaných pulpových magazínů, se kterými jsou spojováni američtí editoři **Hugo Gernsback** a **John Wood Campbell jr.** Právě tehdy se na stránkách těchto časopisů objevují příběhy o cestách vesmírem a obydlených planetách, které později americký spisovatel **Wilson Tucker** začal nazývat *space operou*, jež se záhy stala respektovaným subžánrem sci-fi, jehož popularita rychle narůstala². Kromě románů a povídek začala space opera rychle pronikat i do rychle rozvíjejících se vizuálních médií, jako jsou komiksy, televize nebo počítačové hry.

Ačkoli se v české sci-fi literatuře zdá, že její zlatý věk přišel později, přesněji v 70. až 80. letech 20. století, jež **Aleš Langr** nazývá *počátečním obdobím či obdobím formování české sci-fi*³, za počáteční dílo české space opery lze považovat v Čechách ojedinělou trilogii *Smrtonoš* spisovatele **J. M. Trosky**. Ta byla vydána již ve 40. letech 20. století.

V prvních kapitolách své bakalářské práce nastíním historii světové sci-fi literatury spolu se subžánrem space opery. Popíši vývoj žánru, a kteří čeští a světoví autoři se na něm podíleli.

Jádro mé práce je obsaženo v následující kapitole, ve které se zaměřím na českou space operu, jejíž vývoj popíši na vybraných autorech a jejich dílech. Poukážu i na typické postupy a zmíním důvody, o kterých se domnívám, že deklarují příslušnost k tomuto subžánru. Tato literární díla se pokusím zařadit

Daniel Tocháček

Vystudoval jsem historicko-literární studia na univerzitě v Pardubicích. V současnosti se hlásím na navazující obor mediální studia a žurnalistika na fakultě sociálních studií na Masarykovu univerzitu v Brně. Dříve jsem psal články pro internetový server dreamlife.cz nebo server trekkies.cz. V posledním jmenovaném to byly články o fešnému Star Treku.

Fantastiku jako takovou mám rád již řadu let. První mě oslovilo sci-fi, když jsem četl romány od Julese Verna nebo fantasy od A. Sapkowského. Dnes jsem velkým fanouškem televizní a filmové série Star Treku, také jsem členem fandom klubu Trekkies.cz, proto jsem také psal svoji práci o space operách. Také rád čtu současnou komiksovou tvorbu, zejména americkou nebo japonskou mangu.

Také rád hraji deskové a karetní hry, také se zajímám o filmovou tvorbu, nejen českou, ale také světovou.

do kontextu světové tvorby a pojmenuji shodné motivy, které využívají čeští i světoví autoři.

V další části své bakalářské práce zrekapituluji postupy a motivy, o kterých jsem se zmínil v předchozí kapitole, tentokrát však z pohledu jejich historického vývoje, a zmíním i vznik nových podnětů. Srovnám zejména díla dvou českých autorů, kteří ve svých knihách sloučili space operu s jiným subžánrem, kterým je military sci-fi.

1. Science fiction

V současné době by ve vyspělém světě bylo velmi těžké najít osobu, která by s žánrem sci-fi nebyla nějakým způsobem obeznámena, bez ohledu na její postoj k němu. Sci-fi již přerostla svoji vlastní subkulturou a někteří autoři si vypůjčují její témata a prvky pro svá nefantastická díla. Žánr sci-fi již dávno překročil hranice literatury a přesunul se i na pole filmové a televizní tvorby, počítačových her a výtvarného umění.

Největší český autor sci-fi literatury **Ondřej Neff** ve své průkopnické knize *Něco je jinak* píše „science fiction je literární laboratoř, ve které se zkoumají reakce člověka na uměle vytvořené podmínky. (...) Sci-fi je literatura, kde je něco jinak.“⁴ **Neff** pokračuje v rozvoji této hypotézy a dochází k závěru, že za ono magické „něco je jinak“ může sám autor díla, protože překládá čtenáři „uměle vytvořené podmínky“ a čeká na jeho reakci.⁵ Díla **Neffa** jsou to právě tyto podmínky, které vymezují sci-fi vůči ostatní literatuře, jež se soustředí uje spíše na působení od-

1 LANGER, A. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006.

2 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 197

3 LANGER, A. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006. s. 33

4 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 7.

5 Tamtéž, s. 8.

razu reality, na náš rozum, popřípadě cit.⁶ Z toho nám tedy vyplývá, že sci-fi zachycuje nějaký jev, událost nebo věc, jež je podle autora v době vzniku díla nemožná nebo neexistující, a tudíž jej může prezentovat jako normální, důležitý pro zápletku. Tento jev ve větší míře bývá zpodobňován se skutečným technologickým nebo sociálním vývojem.⁷

Děj autor většinou umísťuje do prostředí odlišného od našeho každodenního života, ať už se jedná o vzdálenou budoucnost, prostředí vesmírné lodě anebo vzdálenou planetu. Někdy se příběh odehrává na Zemi, ovšem ve vesmíru alternativnímu k tomu našemu, kde došlo v minulosti k události, která změnila běh dějin. Tyto alternativní světy jsou založeny na hypotetické situaci „*jak by to bylo, kdyby*“. Tyto případy jsou popisovány jako **kontrafaktuální historie**.⁸

V sci-fi literatuře se hojně využívá motivů fantastních putování, ať už se jedná o mezihvězdné cesty či cestování časem. Důležitým motivem bývá vynález, kterým může být velmi účinná zbraň nebo přístroj s mimořádnými vlastnostmi. Postavy vystupující v těchto motivech jsou pak geniální, ale také často šílení vědci, cestovatelé, vojáci, či osoby, které se do dané situace dostaly úplnou náhodou. Často se zde můžeme setkat i s mimozemšťany, roboty, androidy apod.⁹

1.1 Historie science fiction

Počátky žánru science fiction lze jen velmi obtížně datovat, neboť jeho prvky nacházíme v dílech, která bychom do něj nezařadili a ani jejich autoři nejsou považováni za spisovatele vědeckofantastické literatury. Někteří teoretici vidí kořeny sci-fi v klasických dílech amerického autora Edgara Alana Poea. Jako příklad lze uvést jeho povídku *Mesmeric Revelation* (Atraktivní zjevení – 1844), součást sbírky *Grotesque and Arabesque* (Grotosky a arabesky), pojednávající o vizionářské realitě podobné té naší. Tento popsaný svět lze považovat za první alternativní realitu neboli cestování časovými dimenzemi, jak ho známe ze současné sci-fi literatury.¹⁰

Obdobně se s fantastními prvky můžeme setkat také v románu **Mary Shelleyové** *Frankenstein*, který vyšel již v roce 1818. Dílo pojednává o vynálezu vědce Viktora Frankensteina, který stvoří umělého člověka-monstrum a pomocí smyšleného přístroje je oživen. Toto umělé stvoření můžeme považovat za prvního robota, ještě dříve, než o nich psal **Karel Čapek** ve své divadelní hře *R.U.R.*¹¹ *Frankenstein* se stal u publika velmi popu-

lárním a vzniklo několik jeho filmových adaptací různé umělecké kvality, stejně jako byl jeho ústřední motiv nesčetněkrát parafrázován v literární, televizní i filmové tvorbě. Za nejslavnější filmovou verzi románu můžeme považovat film *Černobílé éry* režiséra **Jamese Whalea** z roku 1931, který se zařadil mezi klasiku žánru.

Někteří teoretici datují vznik sci-fi až rokem 1929, kdy termín science fiction poprvé nazval a popsal americký spisovatel lucemburského původu **Hugo Gernsback**¹². Většina badatelů se však shodne, že se začátky tohoto žánru jsou spojení dva významní autoři, Francouz **Jules Verne** a Brit **Herbert George Wells**. Oba byli inspirací pro své následovníky a jejich odkaz dal vzniknout sci-fi literatuře v podobě a rozsahu, v jakém ji známe dnes.

Byli to právě **Verne a Wells**, kdo dal vzniknout prvnímu rozdělení sci-fi jako žánru, a to na část technologickou, někdy označovanou jako **hard sci-fi**, která je známá také jako **verneovská** větev, a část společensko-psychologickou, označovanou za **wellssovskou**¹³. **Verneovská** větev se zabývá více technickou stránkou, vynálezy, které by mohly zasáhnout do vývoje lidské společnosti, a reakce na ně. Nejznámějším zástupcem této větve je **Isaac Asimov** a jeho povídková sbírka *I, Robot* (Já robot – 1950). Oproti tomu **wellssovská** větev se zabývá spíše psychologii postav a její díla se někdy označují za **soft sci-fi**. Jedním z klasických děl tohoto druhu literatury je *The Martian Chronicles* (Marťanská kronika – 1950) autora **Raye Bradburyho**.

Na vývoj současné sci-fi literatury měl zásadní vliv rok 1926, od kdy se datuje éra tzv. **pulpových magazínů**. Jednalo se o levné časopisy o rozsahu 128 stran, které dostaly své jméno z anglického „pulp“, označení pro levnou dřevovinu, z které se vyráběl papír, na kterém byly tištěné. Právě v tomto roce **Hugo Gernsback** založil první pulpový magazín zaměřený čistě na sci-fi, *Amazing Stories*. Časopis zprvu otiskoval povídky **Poea**, **Welse** a **Vernea**, kteří byli považováni za otce sci-fi jako žánru. Za svou éru byl magazín mnohokrát zrušen a poté znovu vzkříšen. Takto přetrval až do roku 1995, kdy bylo vydáno zřejmě jeho poslední číslo¹⁴. Dalším významným pulpovým magazínem byl *Astounding Stories Of Super-science* (dále jen *Astounding*), jehož první číslo bylo vydáno v roce 1930. Pod názvem *Analog Science Fiction and Fact* vychází z dnešních

6 Tamtéž, s. 9.

7 LANGER, A. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006. s. 14.

8 MOCNÁ, D. – PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004.

9 MOCNÁ, D. – PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. s. 622.

10 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 1740

11 Tamtéž, s. 65

12 NEFF, O. – OLŠA, J. *Encyklopedie literatury science fiction*. 1. vyd. Praha: AFSF; Praha: H+H, 1995. s. 30

13 LANGER, A. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006. s. 18-19.

14 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 49

dnů, čímž se stal nejdéle vycházejícím magazínem svého druhu¹⁵.

Přelomovým byl rok 1937, kdy se John Wood Campbell jr. stal šéfredaktorem *Astounding* a tím začala takzvaná druhá éra sci-fi magazínů, někdy nazývaná **zlatý věk sci-fi** (Golden Age of Sci-fi)¹⁶. Pod Campbellovým vedením došlo v časopise k velkým obsahovým změnám, kladl větší důraz na uměleckou kvalitu vydávaných povídek, dbal na uvěřitelnost příběhů a chtěl po autorech, aby přestali s nadbytečným vysvětlováním technické stránky věci a více se zaměřili na člověka jako takového.

Z této školy vzešlo mnoho autorů, kteří jsou dodnes považováni za klasiky na poli vědeckofantastické literatury. Jejimi nejznámějšími zástupci jsou spisovatel ruského původu Isaac Asimov a Američané Frank Herbert a Robert A. Heinlein¹⁷.

Brzy se magazíny zaměřené na sci-fi literaturu rozšířily také mimo Spojené státy americké a začaly vycházet i na starém kontinentu, kde si rychle našly své věrné čtenáře. Za nejvýznamnější magazín padesátých let je považován britský *Galaxy Science Fiction* (Galaxie sci-fi), který se zaměřoval převážně na spekulativní stránku fantastiky, autoři obvykle kritizovali negativní jevy ve společnosti a klišé v samotné sci-fi. „*Ukázalo se, že právě v satirické nadsázce a ve společenské kritice je silná stránka science fiction a že na tomto poli je schopna vstoupit do literatury jako rovnocenný partner. Projevilo se to všeobecným uznáním kvalit autorů, kteří začínali jako spisovatelé science fiction. Nejznámější z nich jsou Ray Bradbury a Kurt Vonnegut jr.*“¹⁸

Dalším důležitým magazínem v anglofonních zemích se stal londýnský *New Worlds*, který byl významný pro vzkříšení britské spekulativní sci-fi literatury. Ta od Wellsových dob postupně upadala, což je patrné mimo jiné v románu spisovatele Arthura C. Clarka *Childhood's End* (Konec dětství – 1953), jehož první část vyšla v roce 1950 právě v tomto časopise pod názvem *Guardian Angel* (Anděl strážný – 1950).¹⁹

V roce 1964 se vedení *New Worlds* ujal další britský spisovatel Michael Moorcock a dal mu zcela nový pohled na žánr. Ten měl pominout technickou stránku příběhu a zaměřit se více na vývoj společnosti a jednotlivce. Toto hnutí, pro které se ujal název *New Wave* (Nová vlna), se přesunulo více na rovinu umě-

lecké prózy, a to nejen řemeslným zpracováním příběhu, ale i vnímavostí obsahu k palčivým problémům současné společnosti²⁰.

Přes nesporně významnou roli pulpových magazínů pro vývoj sci-fi jako žánru však v šedesátých letech dvacátého století došlo k jejich úpadku, což úzce souviselo se stoupající oblibou tzv. paperbacků, knih v měkké vazbě kapesního formátu. Společně se čtenáři přešla na tento jednodušší formát i většina autorů a nastal tak úpadek časopisů jako hlavního média pro sci-fi.

Po mnoho let se autoři fantastní literatury zaměřovali převážně na její psychologickou a spekulativní stránku. Přelom nastal v polovině osmdesátých let, kdy skupina autorů kolem amerického spisovatele Bruce Sterlinga začala navazovat na původní tradici technické hard sci-fi. Pro drsně laděné povídky zaměřující se na okraj společnosti a její symbiózu s technikou se ujal název **kyberpunk**²¹.

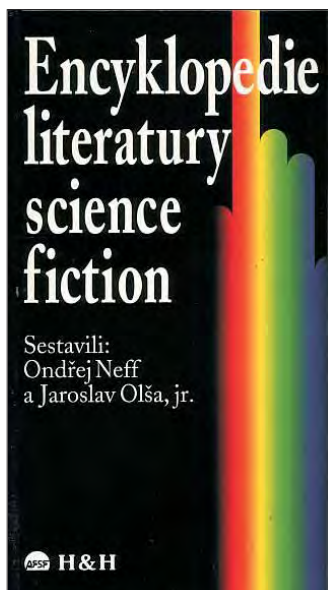
1.2 Subžánr space opera

Space opera je v současnosti nejběžnějším a nejrespektovanějším subžánrem sci-fi²². Ačkoli má svou literární podobu, její filmová a televizní tvorba ji proslavila nejvíce. Mezi diváky science fiction se těší velké oblibě dva nejslavnější zástupci, filmová saga *Star Wars* (Hvězdné války) a televizní seriál *Star Trek*. Ti pronikli dokonce hluboko

do povědomí široké veřejnosti a v západní kultuře by se velmi těžko hledala osoba, která by alespoň o jednom z nich nikdy neslyšela.

Stejně jako u samotné sci-fi, i počátky space opery jako jejího subžánru se jen obtížně datují. Témata typická pro space operu se objevovala v některých dílech ještě předtím, než se jako žánr ustálila ve sci-fi magazínech. Obecně je však za první literární dílo, které mělo její klasickou podobu, považován román *The Skylark of Space* (Skřivani vesmíru – 1928) spisovatele Edwarda E. Smitha. Román byl vydavateli několikrát odmítnut, než nakonec vyšel v *Amazing Stories*. Setkal se s nadšeným ohlasem a čtenáři požadovali více podobných příběhů, které šéfredaktor Ginsberg začal nazývat „*interplanetary stories*“.²³

Tricátá léta byla **zlatým věkem** space opery. Díla se podobala námořním příběhům, detektivkám nebo příběhům z kolonizace

15 Tamtéž, s. 117

16 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 37

17 Tamtéž, s. 40 – 41

18 NEFF, O. – OLŠA, J. *Encyklopedie literatury science fiction*. 1.vyd. Praha: AFSF; Praha: H+H, 1995, s. 51

19 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 42

20 NEFF, O. – OLŠA, J. *Encyklopedie literatury science fiction*. 1.vyd. Praha: AFSF; Praha: H+H, 1995, s. 52 – 53

21 Tamtéž, s. 54 – 55

22 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 197

23 Tamtéž, s. 199

Divokého západu. Nekonečným vesmírem se proháněli zlovestní piráti, kteří okrádali nevinné cestující, ziskuchtiví zlatokopové hledali na asteroidech zlato a drahé kamenní a vytrvalí agenti pronásledovali zločince po neprobádaných planetách. Všechny příběhy spojovalo jedno společné: vesmír byl novým otevřeným prostorem, který autoři chtěli co nejvíce přiblížit čtenáři, a aby podnítili čtenářovu představivost a fantazii, používali známé příběhy²⁴.

Na druhé straně sci-fi romány amerických spisovatelů **Edwarda E. Smitha** nebo **Johna W. Campbella** posunuly hranice ještě dále. Hlavní postavy jejich děl, povětšinou hrdinní géniové, často úspěšně čelili obrovské převaze mimozemšťanů vybavených silnými a technologicky vyvinutými zbraněmi.

I přes rychle vzrůstající oblibenost space opery byl tento subžánr pojmenován až roku 1941, kdy jiný americký spisovatel **Wilson Tucker** glosoval žánr těmito slovy: „*In these hectic days of phrase-coining, we offer one. Westerns are called „horse operas”, the morning housewife tear-jerkers are called „soap operas”. For the hacky, grinding, stinking, outworn spaceship yarn, or world-saving for that matter, we offer „space operas.”*“²⁵

Tucker je též autorem prvního popisu základních tří charakteristik typických pro žánr space opery, které jsou následovné.

Za prvé: příběh musí pracovat s vesmírnou lodí. I když se děj odehrává na mimozemské planetě, musí být jasné, jak hrdina přiletěl či jak se vrátí zpět. Pokud to není v příběhu známo, měli bychom tyto příběhy nazývat spíše *planetary romances* (planetární romances).

Za druhé: space opera musí mít napínavý, dobrodružný děj, který se odehrává na cizích planetách, s přátelskými či nepřátelskými mimozemšťany.

Za třetí: tendence space opery jsou spíše jako u westernu a často podlehnou průměrnosti²⁶.

Vedle úspěšných výše jmenovaných spisovatelů **Edwarda E. Smitha** a **Johna W. Campbella** je nanejvýše nutné zmínit dalšího spisovatele klasické space opery, Američana **Edmonda Hamiltona**. Své příběhy zasazoval do ohrožených světů a vysloužil si tak přezdívkou „*zachránce světů*“ nebo „*ničitel světů*“. Přesto v díle *The Dead Planet* (Mrtvá planeta – 1946) prokázal svou schopnost napsat pesimistickou space operu. Dalším z jeho významných děl v žánru space opery je série příběhů *Captain Future* (Kapitán Budoucnost), která bývá označována za předchůdkyň *Star Treku*²⁷.

Space opera nezadržitelně pronikala do vizuálních médií, jako jsou komiks a televize. První komiksovou sérií s touto tematikou byla *Buck Rogers in 25th century* (Buck Rogers v 25. století – 1929 – 1967) amerického autora **Dicka Calkinse**. Průkopníkem televizní tvorby byl seriál *Captain Video* (Kapitán Video – 1949–56), který ovšem trpěl nedostatečnými trikovými efekty. Ruku v ruce s průnikem space opery do jiných médií šlo její postupné vytrácení se ze stran pulpových magazínů.

Space opera se zaměřila na objevování a dobývání vesmíru, ale po ovládnutí nových území vyvstala zásadní otázka. Jak vládnout vesmíru a jak v něm žít? Odpovědi na tyto otázky nabídli svými díly již zmiňovaní **Isaac Asimov** a **Robert A. Heinlein**. **Asimov** novou sérií *Foundation* (Nadace – 1942) a **Robert A. Heinlein** svou ranou tvorbou, příběhy odehrávajícími se na koloniích Měsíce, Marsu či Venuše.

Ovšem významný vliv na čtenáře měl reálný světový vesmírný program, pracující na skutečném dobytí vesmíru člověkem. Čtenáři se v důsledku toho začali dožadovat realističtějších příběhů²⁸. Prvním takovýmto dílem se stalo *Prelude to Space* (Úvod k vesmíru – 1951) od britského autora **Arthura C. Clarka**.

I přes vzrůstající popularitu vycházela space opera i nadále jen v druhořadých magazínech pochybné literární hodnoty, jakými byl například *Planet Stories*. Nicméně se v tomto prostředí začalo dařit subžánru *Ruritanian romance*. Autoři si pro ně vypůjčovali náměty z cest středověkou Evropou, které snadno kombinovali s putováním vesmírem. Tyto příběhy nazýváme *Ruritanian space opera* (Ruritanianská vesmírná opera). Jejich hrdinou je povětšinou obchodník nebo diplomat, cestující mezi různými planetami nebo mimozemskými aliancemi. Jeho hlavní předností již není fyzická síla, ale výmluvnost a schopnost taktického jednání.²⁹

V šedesátých letech se noví autoři začali vůči klasické space opere vymezovat a její témata parodovali. Prvním takovým dílem je *The Stainless Steel Rat* (Ocelová krysa – 1961) a na něj navazující série z pera amerického spisovatele **Harryho Harrisona**, která se dodnes mezi čtenáři těší oblibě a jejíž nejnovější část vyšla v roce 2010. Dalším **Harrisonovým** satirickým dílem parodujícím typickou space operu je *Bill, the Galactic Hero* (Bill, galaktický hrdina – 1965). Z evropské tvorby je vynikajícím příkladem satirické space opery trilogie *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy* (Stopařův průvodce po galaxii – 1979–1982) Brita **Douglaše Adamse**. Ta byla zfilmována britskou

24 Tamtéž, s. 199

25 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 197

26 Tamtéž, s. 197–198

27 Tamtéž, s. 200

28 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 200

29 Tamtéž, s. 201 – 202

veřejnoprávní stanicí BBC a její mimořádný úspěch potvrdil, že se space opera stala platnou součástí populární kultury³⁰.

Vedle satiricky laděných děl se na televizních obrazovkách objevil kultovní seriál *Star Trek* (1966 – 1969) amerického autora **Gene Roddenberryho**, který lze považovat za vrcholné dílo vývoje tohoto subžánru v televizní tvorbě šedesátých let dvacátého století. Přestože byl **Roddenberry** silně ovlivněn klasickou space operou a ruritanian space operou, přišel s do té doby nevidaným důrazem na cit a emoce postav. Zatímco do té doby hlavní hrdina televizní space opery zachraňoval planety s krásnými pozemšťankami i mimozemšťankami po svém boku, *Star Trek* zavedl diváka do prostředí vesmírné lodě, kde hlavní roli hrál silné pouto mezi hlavními postavami, šarmančním kapitánem Kirkem, jeho prvním důstojníkem, mimozemšťanem Spockem, a lodním doktorem McCoyem, které přesáhlo dříve charakterizovaný rámec space opery. Jejich vzájemný vztah, společné a přesto různorodé reakce na situace, do kterých byli postaveni, a konflikty mezi horkokrevným McCoyem a chladně logickým Spockem, často tvořily nedílnou součást zápletky. Seriál po svém zrušení přežíval v takzvaných fanzinech, fanoušky vydávaných časopisech, kde uveřejňovali své povídky ze světa *Star Treku*, a právě v této tvorbě během sedmdesátých let došlo poprvé k homosexuálnímu pojetí vzájemného přátelství těchto tří postav, což dalo vzniknout takzvané slash-fiction jako subžánru fanovské fikce.

Nejslavnějším dílem filmové space opery jsou bezesporu již výše zmiňované *Star Wars*, které oproti *Star Treku* nepřišly do žánru nic příliš inovativního. Děj, ačkoli zobrazuje exotické planety i mimozemšťany a velkolepé vesmírné lodě, není nijak komplikovaný ani ničím převratný. Jeho předlohu lze najít už ve starých eposech, kde se hlavní hrdina se skupinou věrných spolubojovníků vydává do boje s temnou říší zla. *Star Wars* si své fanoušky získaly hlavně díky svému vizuálnímu zpracování, které bylo do té doby nevidané. Úspěch *Star Wars* a *Star Treku* vedl k dalšímu přesunu space opery spíše na filmové a televizní pole a jejich dalšímu mizení z pulpových magazínů, které svým čtenářům nemohly nabídnout vizuální zpracování příběhu³¹.

V současné době se formuje nová space opera reprezentovaná texty, které můžeme označit jako *postmoderní space opera* (postmoderní vesmírná opera). Neexistuje žádné dílo, na kterém bychom ji jako žánr mohli přesněji charakterizovat.

Příběhy jsou epické jako klasická space opera, navíc jsou přiosťřeny britským cynismem, hlubším než samoúčelný pragmatismus ruritanian space opery či znepokojujícím pesimismem o budoucnosti lidstva. Místo toho, aby autoři popisovali vesmír zaplněný humanoidními tvory, jsou zde popisovány různé formy života; lidé, exotičtí mimozemšťané, stroje nebo jejich kombinace docílené technologickým pokrokem nebo bioinženýrstvím. Lidé už zde nejsou dominantním druhem³².

Prvními typickými zástupci myšlenkových postupů postmoderní space opery jsou **Dan Simmons** se svou sérií *Hyperion* (1989 – 1997) nebo **Bruce Sterling** s *Schismatrix* (1985) a *Schismatrix Plus* (1996). Typickým zástupcem britského cynismu postmoderní space opery je série z prostředí *The Culture* od skotského autora **Iaina M. Bankse**. První novela této série, *Consider Phlebas* (Zvažte Phlebas – 1987), nabízí spíše klasickou zápletku. Během války mezi Idirany a Culture se hlavní hrdina, Idiranský tajný agent, snaží získat umělou inteligenci vyvinutou rasou *Culture*, která sama žije v utopické říši ovládané podobnou myslí. Už samotný název románů, který je převzatý z knihy *The Wasteland* (Pustina; 1922) **T. S. Eliota**, naznačuje, že Idirané ve své snaze selžou³³.

Motivy space opery můžeme najít i v jiných odvětvích, nejen v literatuře. Například filmový tvůrce se tímto žánrem často inspirují při natáčení svých děl. Vědci, kteří vynalézají různé technologie, buďto pro zkoumání vesmíru nebo pro zkvalitnění životního stylu. Space opera jako taková, se stává literárním žánrem, který nepřímou ovlivňuje dění ve společnosti. Proto space opera se stává populárnějším žánrem než tomu bylo dříve.

2. Pronikání space opery do jiných médií

Space opera rychle začala pronikat do vizuálních médií, jakými jsou komiksy, televizní či filmová tvorba a v současné době i do osobních počítačů v podobě videoher. Právě v těchto médiích subžánr čtenářů umožňuje dokreslovat děj, postavy i prostředí. Proto se mnozí autoři se svými díly pokoušeli v tomto odvětví uspět³⁴. Například do historie rozhlasových her se roku 1938 výrazně v New Yorku zapsalo odvysílání rozhlasové hry o invazi Marfanů na Zemi *Válka světů* **Herberta G. Wellse**. Bohužel ale nechvalně, neboť její realističnost a také souhra náhod vyvolala v americké populaci rozsáhlou a velmi vážnou hysterii. V moderní době se také otevřela pro space operu nová

30 Tamtéž, s. 203

31 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 204-205

32 Tamtéž, s. 206

33 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 206-207

34 JAMES, E. – MENDLESOHN, F. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006, s. 201

prostor v podobě video her, jsou jimi například *Freelancer* nebo úspěšná strategie *Homeworld*.

2.1 Komiksová tvorba

I když komiks nabízí čtenářům vizuální zpracování, sci-fi díla měla velmi pomalý a složitý vývoj³⁵. V devatenáctém století ilustrace dosáhly dostatečné propracovanosti, která jim umožnila zacházet s fantaskními výtvary obratněji.

Velkým mezníkem se stala komiksová série *Buck Rogers in the 25th century* (Buck Rogers v 25. století; 1929 – 1967) inspirovaná romány z pulpového magazínu *Amazing Stories* a vedle hlavního hrdiny *Bucka Rogera* se zde poprvé objeví i *Flash Gordon*. Příběhy se odehrávaly v daleké budoucnosti nebo minulosti a v sérii byly překresleny eposy klasické literatury zmodernizované například o vesmírné lodě nebo laserové zbraně. Jedná se o první komiksovou sérii z prostředí space opery³⁶. Roku 1934 se objevila další série tohoto subžánru *Flash Gordon* *Alexe Raymonda*. Hlavní hrdina bojuje na vzdálené planetě se šíleným diktátorem a vědcem *Zarkovem*, komiks nabyl nečekané popularity a u firmy **DC Comics** vychází dodnes. V roce 1980 byl na jeho motivy natočen úspěšný stejnojmenný celovečerní film, režírovaný *Mikem Hodgesem*, který posléze následoval televizní seriál.

Zpočátku komiksy obsahovaly pouze jednoduché **stripy** (velmi krátký, povětšinou černobílý proužek komiksu; uveřejněný ve spodní části novin), ovšem s rostoucí oblibou tohoto média se s ním začalo v USA experimentovat³⁷. Z tohoto procesu vzešla moderní kniha s názvem *Action Comics* (**DC Comics** – 1938), se *Supermanem* jako hlavním hrdinou. První vydanou komiksovou knihou zaměřenou na space operu byly *Amazing Mystery Funnies* (1938).

V roce 1946 známý americký sci-fi spisovatel *Edmond Hamilton* začal psát pro věhlasného amerického vydavatele komiksů **DC Comics**. Tímto spojením vzniklo mnoho příběhů o *Supermanovi*, které lze považovat za kulturní díla subžánru space opery. Osobně považuji za nejvydařenější komiksovou knihu *Superman under The Red Sun*

perman under The Red Sun (*Superman pod červeným sluncem* – 1946). Po celou dobu stále vycházely v novinách další a další sci-fi stripy, za zmínku stojí dva tituly *Seetee Shock* (1950) a *Seetee Ship* (1951) známého spisovatele space oper *Jacka Williamsona*. Bohužel kvůli vyhlášení komiksového zákona ve Spojených státech amerických v roce 1955 zaniklo nejedno vydavatelství a příběhy se staly neoriginálními a často se opakovaly³⁸.

V sedmdesátých letech dvacátého století prošlo mnoho populárních superhrdinů proměnou a jejich příběhy byly více ovlivněny narůstající popularitou space opery. U vydavatelství **DC Comics** to byla především série *Green Lantern* (1940) *Billa Fingera*, která nás zavedla na fantaskní světy, a kulturní série *Justice League of America* (1960) *Gardnera Fo-*

x, kde se spolu se *Supermanem* objeví známí hrdinové napříč vesmírem **DC**.

Dalším trendem byly adaptace populárních televizních seriálů jako *Star Trek* nebo *Doctor Who*, které si v sedmdesátých letech získaly ještě více na popularitě³⁹. Za zmínku rozhodně stojí adaptace sci-fi filmu *2001: A space odyssey* (1977) *Jacka Kirbyho* pro **Marvel Comics**.

Další komiksovou adaptací byla série *Star Wars*, komiks však vycházel pouhých deset let (1977 – 1986) a za svou existenci i několikrát změnil vydavatele. Naproti tomu komiksová adaptace *Star Treku* vznikla v osmdesátých letech a ve Velké Británii vychází dodnes. V roce 1984 se **Marvel** spolu s **Epic Comics** rozhodl vydat samostatný výtisk komiksu *Starstruck* (1985 – 1986) *Elaine Lee*, následovaný pokračováním *Starstruck: The Expanding Universe* (1990 – 1991). Jedná se o exotickou, eroticky laděnou a humornou space operu odehrávající se v daleké budoucnosti, plné ženských hrdinek.

2.2 Televizní a filmová tvorba

První zajímavý fakt, který bychom si měli uvědomit o sci-fi televizní tvorbě, je, že nikdy neměla velké komerční úspěchy.⁴⁰ Přesto se mnoho filmových režisérů pokoušelo za-

35 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 465

36 Tamtéž, s. 465

37 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 466

38 Tamtéž, s. 467

39 Tamtéž, s. 468

ujmout širší publikum, dokonce i slavný režisér **Steven Spielberg** se tímto žánrem nechal inspirovat a natočil sérii *Amazing Stories* (1985 – 1987). Zlomovým rokem pro sci-fi filmy byl až rok 1977, kdy se v kinech objevila díla jako *Star Wars* **George Luca**se, *Close Encounters of the Third Kind* (Blízká setkání třetího druhu – 1977) **Stevena Spielberga** a v neposlední řadě i *Superman* (1978) **Richarda Donnera**. V americké televizní tvorbě uspěla díla jako již zmínovaný *Star Trek* (1966) **Gena Roddenberryho** anebo série *Twilight Zone* (1959 – 2002). Ve Velké Británii je dodnes nejznámějším zástupcem žánru *Doctor Who* (1963 – 2011) **Sydneyeho Newmana**, jehož hlavními hrdinou je mimozemský cestovatel časem, který se ve své vesmírné lodi/stroji času spolu se svými často lidskými společníky vydává do minulosti, budoucnosti a na neznámé planety. Seriál byl původně určen pro děti a nesl se ve vzdělávacím duchu, v současnosti se však spíše jedná o zábavnou rodinnou space operu.

Prvním sci-fi televizním seriálem byl *Captain Video* (1949 – 1956), který byl určen především pro dětské publikum. Bohužel jeho nízký rozpočet se podepsal na velmi nekvalitních filmových efektech. Přesto si jeho úspěch u mladších diváků zajistil natáčení dalších podobných děl ze subžánru space opery, například *Space Cadet* (1950-1955), *Space Patrol* (1950-1955) a mnoho dalších.

Velkého významu na poli televizní sci-fi dosáhl již dříve zmíněný *Star Trek* (1966) **Gena Roddenberryho**. Jedná se o space operu odehrávající se v daleké budoucnosti na vesmírné lodi *Enterprise*, které velel charismatický kapitán Kirk. Po jeho boku mu stál jeho prvním důstojník a přítel, logický mimozemšťan *Spock*, který pocházel ze spřátelené planety *Vulkán*. V seriálu se objevilo mnoho motivů tohoto subžánru, ať už se jednalo o první kontakty s mimozemšťany na cizích planetách, objevování vyspělých technologií nebo cesty časem.

Pod zástěrkou daleké budoucnosti a sci-fi poukazoval na spousty tabuizovaných témat, jako byl například rasismus nebo sexismus. Jeho pozice v subžánru space opery mu dovolila zajít tam, kam se seriály pro širší publikum neodvážily zajít, například se v seriálu odehrál první polibek černošky s bělochem

v televizi⁴¹. Bylo natočeno celkem pět hraných seriálů, jeden kreslený a jedenáct celovečerních filmů. Seriál si získal velkou oblibu po celém světě a stal se významným dílem televizní sci-fi⁴². Získal mnoho televizních i filmových ocenění a zatím poslední film *Star Trek XI* získal i nejvyšší ocenění filmové akademie, zlatou sošku Oscara v kategorii masky.

Na motivy *Star Treku* vzniklo mnoho knih, komiksů a dalších děl či navazujících komerčních produktů a reklamních předmětů, které napodobují předměty z nich. V Británii se roku 1975 zrodil seriál *Space 1999* (1975 – 1978) **Garryho Andersona**. Byla to imitace *Star Treku*, a i když si kupodivu získala

pozornost i diváky, trvala jen krátce a byla brzy ukončena. *Star Trek* byl několikrát zparodován, a to i samotnými fanoušky, což dokládá například finský film *Star Wreck: In the Pirkinning* (1992) **Samulima Torssonena** nebo komerční *Galaxy Quest* (1999) **Deana Parisota** natočená studiem *Dreamworks*.

Star Trek si získal kultovní postavení v západní kultuře a pro své fanoušky nabyl až ikonického významu. Dal vzniknout novému odvětví zábavního průmyslu souvisejícímu s filmovým a televizním průmyslem, když byly uspořádány první *Star Trek* cony, které se setkaly s nečekaným ohlasem a přinesly pořadatelům zisk. V současné době je asi největší conovou sérií na světě americký *ComicCon*, který má každoročně tisíce účastníků.

Asi nejznámějším filmovým zástupcem space opery je již zmíněná série *Star Wars*. Pokud děj zjednodušíme, nese aspekty antických heroických příběhů, středověkých romancí a v krajním případě by se děj dal označit za pohádkový. Je v něm obsažen ústřední motiv boje dobra se zlem, dobro zastoupené mladíkem, který s pomocí moudrého starce zjišťuje, že disponuje až magickými schopnostmi, zlo v podobě mocného impéria, zpodobněné temnou postavou *Dartha Vadera* jako zlého čaroděje. Nechybí ani unesená princezna, která je jím držena ve vězení. Tento poněkud primitivní a neoriginální děj byl však audio-vizuálně zpracován do podoby, která tehdejšími divákům učarovala. Právě díky formě, jakou byl film podán, si získal nej-

40 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 2236

41 Heslo Co je to Star Trek. In *Trekies: Český Star Trek portál* [online]. CZE, 18.10. 2005 [cit. 2011-02-19]. Dostupné z: <<http://www.trekies.cz/view.php?cisloclanku=2005101801>>.

42 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, s. 2240

známější cenu sci-fi žánru, **Hugo**, pojmenovanou po zakladateli magazínu *Amazing Stories* **Hugo Gernsbackovi**. Na úspěchy *Star Wars* navázal **George Lucas** dalším pokračováním, která tvoří filmovou ságu, tak jak ji dnes známe. V současné době ji tvoří šest celovečerních hraných filmů, jeden animovaný a na něj navazující seriál, nespočet knih i komiksů.

Tvůrce *Star Wars*, **George Lucas**, jako první přišel s nápadem navázat na úspěch filmu prodejem předmětů s motivy ságy, jenž nakonec vytvořil převážnou většinu komerčního zisku filmů a dal vzniknout výrobě předmětů s televizní a filmovou tematikou jako průmyslového odvětví. Právě zisky z prodeje těchto předmětů mu umožnily založit společnost *Lucasfilm*, zaměřenou převážně na sci-fi tvorbu.

Velký úspěch *Star Wars* vedl v sedmdesátých letech dvacátého století ke vzniku několika víceméně seriálových space oper jím inspirovaných, z nichž za zmínku stojí pouze *Battlestar Galactica* (1978-1980). Ta by nejspíše také upadla v zapomnění, kdyby v roce 2003 nedošlo k jejímu přepracování **Ronaldem D. Moorem**. Autor temným způsobem zpracovává téma hrozícího vyhlazení lidstva roboty, jež samo stvořilo, mimo jiné se zabývá také náboženskými a filozofickými motivy spojenými s jejich existencí. Dalo by se říci, že se svým zpracováním blíží postmoderní space opeře.

Jednou z nejslavnějších space oper, která vznikla v devadesátých letech dvacátého století, je film *Stargate* (Hvězdná brána – 1994), kde se ústřední motiv filmu zabývá možností, že staří egyptští bohové mohli být ve skutečnosti mimozemšťané s vyspělou technologií, což později potvrdí nálezy zařízení, které umožňuje přepravu na jiné planety. Na úspěšný film navázaly postupně tři televizní seriály a popularita této space opery je srovnatelná se *Star Trekem*.

V roce 2002 vznikl další typicky žánrový seriál, *Firefly* od **Josse Whedona**, který se svým způsobem vracel k původnímu tématu raných space oper. V podstatě se jednalo o western zasazený do vesmíru. Ačkoli *Firefly* nebyl v televizi příliš oblíben, slavil velké úspěchy po vydání na DVD nosičích a v roce 2005 byl do kin uveden navazující celovečerní film *Serenity*.

Doposud nejvíce výdělečným sci-fi filmem se stal *Avatar* (2009) amerického režiséra **Jamese Camerona**, který pro ztvárnění tohoto příběhu použil nejnovější 3D technologii, jež filmového diváka vtáhne přímo do děje. Samotný příběh odehrávající se na cizí planetě, o kterou lidstvo začne bojovat s primitivními domorodci, není nikterak originální ani umělecky kvalitní. *Avatar* měl ve světě mimořádný úspěch především díky svému zpracování využívajícímu nové filmové technologie a v roce

2010 dokonce získal zlatou sošku Oscara v kategorii speciální efekty.

Co se týče evropské televizní sci-fi tvorby, hlavní roli na tomto poli v minulosti i současnosti hrála Velká Británie. Nejranějším zástupcem britských space oper je již zmíněný *Doctor Who*, za zmínku také stojí space opera *Blake's 7* (1978 – 1981), která jako první televizní soap opera představila dysfunctionální hlavní hrdiny pochybného morálního charakteru. Její odkaz můžeme nalézt mimo jiné ve zmiňované nové *Battlestar Galactice* a byla inspirací i pro výše uvedenou *Firefly*.

V osmdesátých letech došlo ke vzniku parodií na tento žánr, což dalo vzniknout dvěma komediálně laděným dílům z produkce britské stanice BBC. Prvním byl televizní seriál natočený podle satirické knihy **Douglase Adamse** *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy* (Stopařův průvodce po galaxii – 1981). Přestože kniha má mezi fanoušky žánru kultovní postavení, seriál se nesetkal s větším úspěchem. Další pokus o přenesení děje knihy na plátno roku 2005 natočil režisér **Garth Jennings**, nicméně se zdá, že tuto parodickou space operu nelze úspěšně převést do filmového formátu.

Druhým satirickým seriálem byl nyní již kultovní *Red Dwarf* (Červený trpaslík – 1988 – 2009) tvůrců **Roba Grant**a a **Douga Naylor**a. Seriál uspěl nejen mezi typickými fanoušky space opery a

sci-fi obecně, ale díky svému komediálnímu aspektu se stal populárním i v širším publiku, které tento žánr obvykle nesleduje. I přes svůj úspěch byl seriál v roce 1999 zrušen. O deset let později vznikla navazující minisérie s názvem *Red Dwarf: Back to Earth* (Červený trpaslík: Zpátky na Zem – 2009).

3. Čeští autoři subžánru space opera

V České republice nenalezneme mnoho spisovatelů, kteří se věnují literatuře tohoto žánru. Už dříve zmiňovaný **Ondřej Neff** nebo i další významný autor **Josef Nesvadba** píše science fiction, ale nepřijímají si témata ze space opery. Můžeme zde nalézt některé další autory, jakými byli například spisovatelé **J. M. Troska** nebo **Ludvík Souček**. Ti však vydali pouze ojedinělá díla tohoto subžánru a tématu se hlouběji nevěnovali. Ovšem v poslední době se objevují noví autoři, kteří kombinují témata space opery a military science fiction. Tyto prvky najdeme v dílech **Robert**a **Fabiana** nebo **Jana Kotouče**.

3.1 J. M. Troska

Vlastním jménem **Jan Matzal**, později se nechal úředně přejmenovat na **Jana Trosku**, je jednou z nejvýznamnějších osobností české sci-fi literatury⁴³. Svoji prvotinu *Vládce mořských*

43 ADAMOVIČ, I. *Slovník české literární fantastiky a science-fiction*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství R3, 1995, s. 227

hlubin (1936-1937) psal na pokračování jako přílohu časopisu *Mladý hlasatel*. Ovšem až románovou trilogií *Kapitán Nemo: Nemova říše, Rozkazy z éteru a Neviditelná armáda* (1939) dokázal, že literárně dospěl⁴⁴. Za jeho autorský vrchol je považována trilogie *Zápas s nebem*⁴⁵ neboli *Smrtonoš* (1940), *Podobní bohům* (1940) a *Metla nebes* (1941).

Příběh je zcela jednoduchý: Trojice mladých mužů, *Arne Farin, Petr Brada a Pavel Horák*, provádí pokusy s elektřinou. To přivede *Nema* ke stavbě *Aeronautila* – kosmické lodi, poháněné statickou elektřinou. Pomocí této lodi se hrdinové vypraví nejprve na Měsíc, který je obydlen. Na odvrácené straně Měsíce objeví pozůstatky staré Atlantidy.

Další cesta hrdinů vede na Mars. Zde naleznou dokonalou civilizaci žijící v utopii. Při podrobnějším průzkumu však objeví, že druhá polovina planety je řízena ďábelským vládcem – *Smrtonošem*. Jsou jím zajati, ale jeho porážka umožní rozmach utopie po celé planetě.

Po odletu z Marsu se trojice krátce zastaví na malém asteroidu, kde objeví civilizaci miniaturních obyvatel podobnou obyvatelům Lilliputu.

Po jeho opuštění zavítají na Venuši, kde prozkoumávají primitivní svět, který je směsicí pozemských druhohor a počátků lidské civilizace. Objevují zde však stroje vyspělé technické civilizace. Naráží i na piráty a jsou nakonec uneseni a vysazeni na pustý měsíc. Zde se seznamují se zástupcem vyspělé civilizace obyvatel asteroidů *Žolím*. Společně se jim podaří opustit vyhanství a od obyvatel asteroidů dostávají novou loď – *Metlu nebes*. Společně se snaží pátrat po pirátech, kteří pocházejí z vnějších planet. Naleznou však už jen trosky jejich lodi. Po návštěvě Merkuru, kde se k nim připojí místní bývalý vládce, se vrací na Zemi, a tady cesta po několika dalších dobrodružstvích končí.

Autor zde rozehrává klasickou fantastní cestu vesmírem, kterou už mnoho světových autorů dříve popisovalo ve svých příbězích. Právě **J. M. Troska** můžeme považovat za zakladatele české space opery⁴⁶. Přestože první díl trilogie vyšel ve čtyřicátých letech jako ojedinělý počín v české sci-fi literatuře, nabízí zcela klasické zpracování subžánru, které světoví autoři již hojně využívají. Samotná cesta po Sluneční soustavě pak spíše připomíná zámořskou plavbu z ostrova na ostrov, při které hrdinové narazí na piráty a objevují nové civilizace, než fantastní cestu vesmírem.

V každé space opeře je hlavním dopravním prostředkem vesmírná loď, ani v *Zápasu s nebem* tomu není jinak. Ta je po-

jmenována *Aeronautilus* a byla propůjčena našim hrdinům od tajemného *Nema*, starého génia, který obývá rozsáhlou podzemní říši plnou technických zázraků.

Koráb je popisován jako: „*Obrovský náboj, pět metrů v průměru a dobrých patnáct metrů vysoký. Těleso spočívalo na čtyřech mohutných ocelových vzpruhách, které měly nahoře silné gumové kotouče a dole byly zasazeny do metr tlusté, kruhové kovové plotny téhož průměru jako letoun.*“⁴⁷.

Ovšem nejdůležitějším zařízením je „rozsocha“ na vrcholu lodi. Anténa je namontována k chytání kosmické statické elektřiny, která je „všudypřítomná“ a lze ji využít k pohybu lodi. **J.**

M. Troska svůj teoretický pohon vysvětluje poznámkou, že každé těleso ve vesmíru je nabit elektřinou „jiného druhu“, kladnou nebo zápornou. Tato síla působí na rozsochu lodi, a buď to ji přitahuje, nebo odpuzuje. Každé těleso má jiný náboj, který hrdinové předem neznají, proto musí náboj na rozsoše přepínat reostatem.

Nejen samotný pohon *Aeronautila*, ale i většina fantastních vynálezů je na první pohled nedomyšlených. Bohužel nepracovitost technologických vynálezů je vidět na celé trilogii. Možnost cestovat vesmírem lodí na statickou elektřinu je naivní a cestování mělo spíše sloužit jako prostředek k rozehrání fantastní cesty napříč Sluneční soustavou.

Autor si dokonce propůjčil mechanické bytosti **Karla Čapka** a stejně jako on je pojmenoval „robot“. **Troskovi** roboti jsou popisováni: „*Obrovští roboti, podobní bájným kyklopům. Z temene jejich homolovitých helem vyčnívaly rozvětvené tyče a pod nimi se kmítalo jediné oko v nepravidelných zákmitech. U některých svítilo zeleně, u jiných žlutě a u druhých červeně.*“⁴⁸

Není možné se při této příležitosti nezmínit o významné události. V americkém pulpovém magazínu *Super-Science Stories* téhož roku vyšel první z příběhů, který dal základ pozdější světoznámé knize *I, Robot* (Já, robot) **Isaaca Asimova**. Autor v této knize používá **Čapkov** slovo *robot* a natolik jej zpopularizoval, že se ujalo ve světové sci-fi literatuře.

Motivem, který je hojně využíván ve space operách, je i komunikace na daleké vzdálenosti, především mezi cizími planetami nebo posádkami vesmírných lodí. Ani v tomto díle tento motiv nechybí a naši hrdinové vzdáleně komunikují se svým mentorem *Nemem*. Nejprve jen pomocí krátkých radiových vln, ale poté také pomocí mimozemského vynálezu. Tato komunikace už probíhala daleko důmšleji a naši hrdinové tak

44 Tamtéž, s. 227 – 228

45 Tamtéž, s. 228

46 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 249

47 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 9

48 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 21

mohli *Nema* vidět i na obrazovce. Když autor tento motiv ve čtyřicátých letech použil, nemohl tušit, že se tento způsob komunikace stane skutečným a v současné době se *videohovory* běžně používají.

Dalším významným motivem, který **J. M. Troska** hojně využívá, jsou mimozemšťané. Celá Sluneční soustava je jimi přeplněna. Se zárodky mimozemského života se setkáváme dokonce i na kometě, která brázdí naši soustavou a má tak na sobě různé druhy mikroorganismů. Pokud můžeme hovořit v kontextu české literární space opery, jsou spisovatelé v popisování mimozemských tvorů spíše opatrní⁴⁹. Dokonce i v současné době naši autoři raději popisují rozmach lidské civilizace, než by popisovali vesmír bohatý na exotické mimozemšťany tak, jako jimi **Troska** zalidnil Sluneční soustavu.

První, se kterými se setkáme, jsou Měsíčané vypadající následovně: „*Oválný trup, jehož zahrocený konec se dole téměř dotýkal podlahy. Nohy vyúsťovaly ze středu trupu, byly slabé a zakončené krátkými chodidly. Stejně slabé byly paže, na jejichž koncích byly nepoměrně veliké koule, v nichž bylo možno poznat svinutá chapadla. Krk chyběl. Bezprostředně na trupu seděla kulatá hlava jako veliký meloun. Ušní boltce nebyly viditelné a také nos netvořil žádný výběžek, ale byl patrný malý otvor, pod kterým byla znatelná úzká rýha bez rtů. A nejpodivnější byly oči: veliké, oválné, poněkud vypuklé a sklovitě průhledné.*“⁵⁰

Titó mimozemšťané se vůbec nepodobají lidem. Připomínají spíše takzvané „*bug-eyed monster*“, neboli příšery s velkou hlavou a vypouklými očima, které fanoušci sci-fi mohou znát z obálek pulpových magazínů z třicátých let⁵¹. Před **Troskovou** trilogií se mimozemšťané s touto fysiognomií skoro vůbec v české literatuře neobjevovali, teprve až **Ludvík Souček** se přiblížil k zobrazení tvorů tohoto druhu⁵².

Další tvorové v díle už mají více lidské rysy a výrazněji se tak přibližují lidem. Autor to vysvětluje pomocí slov lékaře **Pavla Horáka**: „*Pokud tedy sahá vyzářovací vliv a moc Slunce, které je tvůrcem života a řídí vývoj všeho tvorstva ve svém království, jsou si tvorové od prvoků přes hmyz, ryby, zvířata až po lidstvo podobní.*“⁵³. I když jsou podobní lidem a liší se jen v drobnostech, můžeme takového množství popisovaných

mimozemšťanů považovat za dosud nevidané v české sci-fi literatuře.

Za povšimnutí rozhodně stojí planeta Mars, která přitahuje spisovatele science fiction již dlouho. Na Marsu autor použil jeden z nejběžnějších motivů space opery, které definoval **Wilson**

Tucker. V našem případě je planeta rozdělena na dvě odlišné poloviny. První vládou mírumilovni tvorové, které hrdinové pojmenují „*Agirovci*“. Jsou velmi vyspělí, pěstují hudbu a žijí se rostlinnou stravou. Na první pohled vypadá jejich společnost jako dokonalý příklad utopie, ovšem druhá polovina planety je jejím přesným opakem.

Vládne jí samozvaný tyran, nazývaný „*Démon*“. Od obyvatel první polokoule se liší nejen vzhledem, ale i organickou podstatou. Jeho buňky mají schopnost stát se zárodkem nového *Smrtonoše*. Ten dokáže vytvořit z jediného atomu „*děti*“, neboli svá „*alter ega*“. Vyšlechtí spousty svých výtvorů a netají se plánem podmanit si zbytek Marsu, ba dokonce i Zemi.

Prvek diktátora, který chce ovládnout další planety, není ve světové sci-fi literatuře nijak ojedinělý a spousta spisovatelů jej často používá⁵⁴.

Ovšem to není jediné, co na druhé polokouli připomíná světovou sci-fi klasiku. Samotní *Smrtonošovi* otroci vypadají fantasticky: „*Zvířecky dlouhý trup stál na krátkých, křivých bosých nohou, s chodidly – ano, ta chodidla byla lidská! Jediné, co se podobalo člověku. Trup měl vyvstalý hřbet, jaký lze vidět u vyžblého zvířete, jeho ostrou hranu zvyšoval kosmatý pruh srsť, jenž se zježil, jakmile se s Démonem přiblížili. Na krátkém krku seděla kulatá hlava, porostlá rovněž ostnatou srstí. A tváře... ach, ty tváře byly – lidské! I pod vrstvou mouru a přes kostlivý vzhled bylo vidět malá, souměrná ústa připomínající agirovce.*“⁵⁵ *Smrtonoš* stejně jako **Wellsův** doktor **Moreau** si vyrábí své otroky křížením zvířat s obyvateli druhé polokoule a zotročuje je, aby pro něj pracovali.

Dalším motivem v **Troskově** trilogii, se kterým pracuje i světová klasická space opera, jsou vesmírní piráti. V našem případě jsou navíc obdařeni telepatii, neboli mimoverbální komunikací, což je další schopnost ve sci-fi literatuře hojně využívaná⁵⁶.

Hrdinové jsou zajati, ale lstí se jim podaří uniknout. Střetnutí s jejich vesmírnou lodí *Žlutý přízrak* připomíná více než ves-

49 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 249

50 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 61 – 62

51 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 200

52 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 249

53 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 115

54 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 251

55 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 194 – 195

56 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 252

mírnou sci-fi literaturu spíše scény s piráty z románů o mořeplaveckých výpravách.

Motivem, velmi využívaným nejen ve světové space opeře, je svaz různých světů, meziplanetární unie. I podobné seskupení najdeme v posledním díle trilogie, kde se posádka setká s Žolím, obyvatelem asteroidu Ora, který do tohoto seskupení patří.

Ten jim tento svaz vysvětlil: „Všichni máme jediný, společný cíl: prospět všeobecnému blahu. Všecko obyvatelstvo našeho světa tvoří jediný národ. Ora je už od věků organizována tak, že si vytkla za cíl spojení všech ostatních světů v širém vesmíru v jediný mohutný celek, aby sjednotila ducha pokroku a povzniesla bytosti k božství. Ukol se daří. Ora už není osamocena, je součástíou velmi početného bloku světů, které pracují k témuž cíli.“⁵⁷

Takováto uspořádání nejsou v současné space opeře nijak ojedinělá. Není náhoda, že roku 1942 v pulpovém magazínu vyšly povídky Isaaca Asimova, které daly základ pozdější románové sérii *Foundation* (Nadace). Hlavním využitým motivem je velická rozlehlá galaktická říše. Autor motiv říše zpopularizoval a dal tak podnět pozdějším spisovatelům sci-fi literatury k využívání různých meziplanetárních federací⁵⁸. To se ovšem stalo až o jeden rok později, než tento motiv použil Troska ve svém posledním díle trilogie.

J. M. Troska neměl přístup k americkým pulpovým magazínům, kde vycházely příběhy klasických space opery, přesto se mu podařilo vytvořit zcela ojedinělé dílo, které dosud nemělo v české fantastické literatuře obdoby a které si našlo své místo i ve světové sci-fi. J. M. Trosku můžeme považovat nejen za zakladatele české space opery, ale také za jeho průkopníka⁵⁹. I přes všechnu originalitu mu bylo literárními kritiky mnoho vytýkáno. Například literární kritici Otakar Chaloupka a Jaroslav Voráček ho popisovali jako autora dětské literatury, který se „pohyboval na samém pomezí kýče, psal stylem mnohdy krajně nebdalým a povrchním, jímž deklasoval své knihy i tam, kde se mu dařilo dobře fabulovat atraktivní látku v současně bohaté a dějově vynalézavé románové konstrukci, obsahově pro větší děti bezpochyby poutavé.“⁶⁰ To bohužel Trosku neprávem deklasovalo na autora kýčovitě literatury pro děti, kam byl také zařazován.

V trilogii se J. M. Troska odvolává na autory, od kterých více či méně čerpal. Pokud tedy mluví o *Nemových* pomocnících, *robotech*, jasně se odkazuje na Karla Čapka a jeho divadelní hru *R.U.R.* Když popisuje *Smrtonošovy* otroky na Marsu, odkazuje se na román Herberta G. Wellse *Ostrov doktora Moreaua* a jeho motiv křížení lidí se zvířaty. Ovšem nejvíce byl ovlivněn francouzským spisovatelem Julesem Vernem.

Samotná postava *Nema*, který obývá rozsáhlou podzemní říši obklopen úžasnými fantastickými vynálezy, je zcela jasným odkazem na stejnojmenného kapitána z románu *Dvacet tisíc mil pod mořem*. Do konce i kosmická loď *Aeronautilus* je kombinací slov *Aero* neboli vzduch a *Nautilus*, jméno *Nemovy* ponorky ze stejnojmenného románu. Ovšem to není vše, v nakladatelství Toužimský a Moravec si J. M. Troska vysloužil přívěsisko „český Verne“⁶¹.

Přestože to byl původně marketingový tah nakladatelství, který měl spíše podpořit prodej knih než vyzdvihovat kvalitu díla, přesně vyjadřuje inspiraci a okouzlení

J. M. Trosky tvorbou tohoto francouzského spisovatele.

3.2 Ludvík Souček

Byl jedním z nejvíce plodných spisovatelů vědecko-populárních a vědecko-fantastických knih⁶². Součka fascinovaly všemožné záhady a tajemství v historii naší planety, takzvané *dánikenovské* záhady, které se pokoušejí odkrýt možnou návštevku mimozemšťanů či utajené vědomosti starých kultur.

Jeho literární tvorba byla záhadami nebyvale ovlivněna. Prakticky všechna jeho díla byla manifestem dánikenovských, později i bergierosko-pauwelsovských spekulací⁶³. V doslovu k románu *Případ baskervillského psa* říká: „Sci-fi se dělá všelijak, ale já jsem proti fantazírování, to je snadné a nezajímavé. Jsem pro non fiction i v tomto žánru. Jeho dobří autoři ve mně pořád znovu budí úžas svou jasnozřivostí. Ovládají umění odvodit logické a seriózní argumenty z přísných faktů.“⁶⁴

Z citace vyplývá, že než aby si své příběhy zcela vymýšlel, raději do své tvorby přenášel různé hypotézy a dával jim tak reálný podklad. K jeho velké oblíbenosti u čtenářů fantastické literatury přispěl i fakt, že dokázal psát velice čtivé, vtipné a napínavé příběhy v době, kdy se ostatní autoři sci-fi zaměřovali na vážné společenské romány pro dospělé⁶⁵.

57 TROSKA, J. M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970, s. 607

58 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, s. 105

59 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 255

60 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 255

61 Tamtéž, s. 254

62 ADAMOVIČ, I. *Slovník české literární fantastiky a science-fiction*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství R3, 1995, s. 202

63 Tamtéž, s. 202

64 ADAMOVIČ, I. *Slovník české literární fantastiky a science-fiction*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství R3, 1995, s. 202

65 Tamtéž, s. 202

V roce 1964 vyšel první díl trilogie *Cesta slepých ptáků*, který popisuje nález podivných mimozemských artefaktů na Zemi. S touto knihou vstoupil na pole sci-fi literatury a získal literární cenu Marie Majerové za dětskou knihu roku 1964⁶⁶.

Zasadil se také o formování základu českého sci-fi fando-mu článkem *Přímluva za budoucnost*, v němž se přimlouvá za založení českých sci-fi klubů⁶⁷.

Ludvík Souček byl velmi plodným spisovatelem, za svůj život napsal mnoho děl, a když roku 1978 zemřel, zanechal ve své pozůstalosti několik dosud nevydaných prací, které tak spatřily světlo světa až po jeho smrti.

Prvním posmrtně vydaným dílem byli *Blázni z Hepteridy*, kteří vyšli až v roce 1970 v časopisu *Letectví a kosmonautika* a roku 1980 byli knižně vydáni v nakladatelství Albatros. Jedná se o space operu, jejíž hrdinové jsou pracovníci filmového štábu z budoucnosti, kteří na planetě *Hepterida* chtějí natočit pokračování filmového seriálu. Štáb doprovází také tajný agent Centrály, který musí vyřešit záhadné zmizení několika vesmírných lodí v blízkosti planety.

O stále větší oblibě Součkových děl svědčí i skutečnost, že se v letech 1990 až 1994 umístil dvakrát na druhém místě v anketě časopisu *Ikarie* o nejoblíbenějšího českého science fiction autora a jeho trilogie *Cesta slepých ptáků* obsadila v anketě stejného časopisu první místo jako nejlepší česká sci-fi⁶⁸.

Román *Blázni z Hepteridy* je ryzí space opera odehrávající se v daleké budoucnosti na cizí planetě. Na první pohled příběh moc nezaujme, na planetě *Hepterida* se má natáčet další pokračování velmi úspěšného „polyvizního“ seriálu *Kara z Hvězd*. Filmový štáb je tvořen jen čtyřmi členy – hereckou hvězdou *Karou Karnovou*, filmovým režisérem *Petrem Prittem*, kameramanem *Tobiášem* a redaktorem *Martem Stanem*. Posledně jmenovaný je tajný agent Centrály – organizace, jenž dohlíží na lidstvo rozesteté po celé galaxii a který má za úkol vyřešit nevyjasněnou ztrátu tří vesmírných lodí v blízkosti planety.

Po náhlém útoku neznámé lodí jsou *Mart* s *Karou* přinuceni přeplout na druhý kontinent, kde se setkávají se *starým mudrcem* ze Země, zástupcem kultu z Tibetu, jenž před lety přesídlil na *Hepteridu*. Ten jim popíše jejich společnost jako utopickou a vyličí pradávny příběh o dávných obyvatelích planety, kteří jsou odedávna v kontaktu se Zemí a ovlivňují její vývoj. Každá kapitola začíná úryvkem z díla *Cesta na Měsíc Cyrana de Bergeraca*. Celým příběhem se prolétají nejen ironické komentáře,

ale také situační komika, která dodává celému dílu „space operácký“ charakter⁶⁹.

Součkoví bychom mohli vytknout chudší popis vesmíru, který není tak bohatý na mimozemský život, jako tomu bylo u **J. M. Trosky**, ale v propracovanosti technických vynálezů je tomu právě naopak. **J. M. Troska** ve své trilogii *Zápas s nebem* technickou stránku příliš nepromýšlel, byla pro něj spíše jen platformou, na které mohl rozehrát svoji fantastní cestu, než aby se stala hlavním motivem příběhu. I přesto, že **Součkovým** hlavním motivem není technologický pokrok lidstva nebo vynálezy, jeho přístroje jsou propracovanější a daleko uvěřitelnější než **Troskovy**.

Lidstvo v **Součkově** pojetí pokročilo v technologii kupředu a je schopno nejen cestovat vesmírem na daleké vzdálenosti, ale také se rychleji pohybovat po planetách, lidé si mohou prodlužovat své životy, komunikovat na velké vzdálenosti a znají mnoho dalších technologických vymožeností.

Přesto je většina výrobků spíše jen na pozadí příběhu a autor jimi pomáhá rozvíjet svůj příběh. Společnost na Zemi je vyobrazena jako harmonická s vysoko vyspělými technologiemi, ale přesto je nudná. Zato společnost na *Hepteridě* je zcela jiná. Ta se snaží o soužití v souladu s přírodou a je obdarována různými schopnostmi, především telepatii. V celém příběhu se používají různé technologické „zázraky“, například *Mart* vlastní speciální zapalovač, který je schopen řezat silné kusy oceli, vysílat smrtící paprsky a občas zapálit cigaretu. I přestože je lidstvo vyobrazeno jako mírumilovné, stále vlastní zbraně. Nejničivějšími jsou přitom jaderné zbraně, ovšem vyskytnou se i jiné, například paralyzér nebo rakety.

K pohybu po planetě se používá vznášedlo, to se může rychle pohybovat jak po pevnině, tak i po vodě. Pro lety vesmírem se ve většině klasických space oper používají lodě, tady tomu není jinak. Rozmach lidské populace po galaxii je možný právě díky cestování na lodích takzvaným „*mimoprostorem*“. Tyto lodě proto slouží lidstvu k přemísťování na vzdálené planety v galaxii, které pak mohou kolonizovat. Tento pohon má však neblahé následky pro lidskou fyziologii. V příběhu nejsou vesmírné lodě nijak popisovány, slouží jen jako dopravní prostředek a stojí v pozadí. Dokonce jsme svědky i bitvy ve vesmíru, velmi typické pro space operu.

Pokračování přístě

66 Tamtéž, s. 202

67 Tamtéž, s. 203

68 Tamtéž, s. 203

69 LANGER, A. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006. s. 63